

*Õppekava kinnitatud 09.september2009a juhataja käskkirjaga nr 1-1/16
Muudatused kinnitatud 27.05.2010 juhataja käskkirjaga nr 1-1/13
Muudatused kinnitatud 14.12.2011 juhataja käskkirjaga nr 1-1/33
Muudatused kinnitatud 12.02.2013 direktori käskkirjaga nr1-1/2
Muudatused kinnitatud 17.12.2014 direktori käskkirjaga nr1-1/35
Muudatused kinnitatud 10.12.2015 direktori käskkirjaga nr1-1/23
Muudatused kinnitatud 6.12.2016 direktori käskkirjaga nr1-1/35*

Rakvere Triinu Lasteaia

ÕPPEKAVA

Rakvere 2009

SISUKORD

1. ÜLDOSA.....	4
1.1 Lasteaia kirjeldus.....	4
1.2 Lasteaia eripära	7
2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED.....	9
2.1 Üldeesmärgid	9
2.2 Õppe- ja kasvatustöö põhimõtted.....	9
2.3 Õpikäsitus.....	11
3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS	12
3.1 Õppeaasta	13
3.3 Koostöö lapsevanematega	14
4. ERIVAJADUSTEGA LAPS	16
4.1 Erirühmad.....	16
4.2 Erivajadusega lapse märkamine ja toetamine.....	17
5. EELDATAVAD ÜLDOSKUSED	19
5.1 Mänguoskused.....	19
5.2 Tunnetus- ja õpioskused.....	21
5.3 Sotsiaalsed ja enesekohased oskused	24
6. VALDKONDADE ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE SISU NING LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED VANUSETI.....	27
6.1 Mina ja keskkond	27
6.1.1 Valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid	27
6.1.2 Valdkonna „Mina ja keskkond sisu:.....	27
6.1.3 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine:.....	28
6.1.4 Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti.....	30
6.2 Valdkond „Keel ja kõne“	40
6.2.1 Valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid	40
6.2.2 Valdkonna sisu	40
6.2.3 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine.....	40
6.2.4 Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti.....	41
6.3 Valdkond „Matemaatika“	46
6.3.1 Valdkonna eesmärgid.....	46
6.3.2 Valdkonna sisu	46
6.3.3 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine.....	46
6.3.4 Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti.....	47
6.4 Valdkond „Kunst“	49
6.4.1 Valdkonna eesmärgid.....	49
6.4.2 Valdkonna sisu	49
6.4.3 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine.....	49
6.4.4 Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti.....	51
6.5 Valdkond „Muusika“.....	54
6.5.1 Valdkonna eesmärgid.....	54
6.5.2 Valdkonna sisu	54
6.5.3 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine.....	54
6.5.4 Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti.....	55

6.6 Valdkond „Liikumine“	57
6.6.1 Eesmärgid.....	57
6.6.2 Valdkonna sisu	57
6.6.3 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine.....	57
6.6.4 Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti.....	59
7. LAPSE ARENGU JÄLGIMINE.....	62
7.1 Arengu jälgimise põhimõtted	62
7.2 Arengu jälgimise meetodid	62
7.3 Dokumenteerimine	63
7.3.1. Lapse arengu jälgimise dokumenteerimine.....	63
7.3.2. Lasteaia lõpetamine.....	63
8. ÕPPEKAVA UUENDAMINE JA TÄIENDAMINE	64

LISAD

- Lisa 1. Individuaalsuse kaart IK (III tasandit) ja individuaalne arenduskava IAK
- Lisa 2. Arengu jälgimise tabel
- Lisa 3. VAATLUS - mäng
- Lisa 4. Koolivalmiduskaart
- Lisa 5. Tunnistus lasteaia lõpetamise kohta

1. ÜLDOSA

1.1 Lasteaia kirjeldus

Rakvere Triinu Lasteaed (edaspidi lasteaed) asub Rakveres Lembitu tn 14. Oleme üks Rakvere linna kolmest munitsipaallasteaiast. Võttes aluseks laste ja rühmade arvu, on meie lasteaed Lääne-Virumaa suurim koolieelne lasteasutus.

Lasteaial on 12.08.2005 haridus- ja teadusministri käskkirja nr 677 alusel antud koolitusluba.

Lasteaia põhitegevus on 2-7- aastaste laste hoidmine ja alushariduse omandamise võimaldamine. Lasteaias on 12 rühma, neist 2 on tasandusrühmad, söimerühmi on õppeaastati erinevalt, aiarühmadest töötab 6 rühma Hea Alguse (HA) metoodikast lähtuvalt.

Lasteaia rühmade nimed on valinud lasteaia töötajad ja rühmade nimedeks on kinnitatud:

- **MÕMMI** - erirühm kõnepuuetega või spetsiifiliste arenguhäiretega lastele
- **NAKSITRALLID** - töötab "Hea Alguse" programmi alusel alates 1998.a.
- **NUBLU** - erirühm kõnepuuetega või spetsiifiliste arenguhäiretega lastele
- **LOTTE** - töötab "Hea Alguse" programmi alusel alates 1997.a.
- **SIPSIK**
- **POKU** – töötab "Hea Alguse" programmi alusel alates 2003.a.
- **PIILU**
- **KRÕLL** - töötab "Hea Alguse" programmi alusel alates 1999.a.
- **PUHH** - töötab „Hea Alguse“ programmi alusel alates 2012 a.
- **PIPI** - erirühm kõnepuuetega või spetsiifiliste arenguhäiretega lastele
- **MUUMID** – töötab "Hea Alguse" programmi alusel alates 2014.a
- **LEPATRIINU**

Erirühmades on lapsed vanuses 3-7 ja laste arv on määratud järgmiselt: Pipi ja Nublu rühmas kuni 12 (oleneb lapse vajadustest) ja Mõmmi rühmas 7 last. Rühmadesse võetakse lapsi Lääne-Virumaa nõustamiskomisjoni otsusega. Rühmad on mõeldud kõnepuuetega ja/või spetsiifiliste arenguhäiretega lastele, kelle arengu toetamine nõuab logopeedilist ja eripedagoogilist lähenemist, väikest rühma ja rohkemat aega laste jaoks.

Kõneravi vajavate lastega töötavad logopeedid. Liikumistegevusi viib läbi liikumisõpetaja ja muusikategevusi muusikaõpetaja. Tervisekasvatuse läbiviimist teostab lasteaia arendusjuht, kelle üheks arendusvaldkonnaks on terviseteadlikkuse tõstmise korraldamine nii laste kui nende vanemate hulgas.

Lasteaia ruumid on soojad ja puhtad ning sisustatud lastepäraselt. Neljal rühmal on kaks rühmaruumi, teistel toimuvad nii lõunane puhkeaeg kui ka kõik teised tegevused ühes rühmaruumis. Ruumipuudus on meie suurim probleem.

Lasteaias on töökad, sõbralikud ja koolitatud töötajad, kes tunnevad hästi koolieelset pedagoogikat ja psühholoogiat. Täidavad kohusetundlikult oma tööülesandeid ning on eeskujuks üldinimlike väärtuste ja tervist väärtustava eluviisi kujundamisel.

Lasteaia pedagoogid on innovaatilised ning huvitatud enesetäiendamisest. Osaletakse maakondlike alushariduse konverentside ja muude ürituste korraldamises ning eestvedamises. Lasteaia elu põnevamaks ja mitmekesisemaks aitavad muuta töötajatest moodustatud töörühmad (arendus-, alternatiiv-, emakeele/matemaatika-, looduse ja kunsti töörühm) ja tervisenõukogu, kes korraldavad erinevaid üritusi lastele, vanematele ja personalile.

Oluliseks peame üldsusele info andmist enda tegemistest läbi ajakirjanduse. Oleme avatud asutus ning jagame enda kogemusi ja teadmisi nii maakonna kui ka vabariigi teiste lasteaedadega.

Lasteaia missioon.

Meie missiooniks on koostöös vanemate ja professionaalsete töötajatega lasteaias tervisliku ja turvalise keskkonna loomine, mis tagab lapse mitmekülgse arengu.

Lasteaia visioon.

Kõik meie majas väärtustavad **tervist**, tegutsevad üksmeeles ja eesmärgipäraselt, on avatud ja lugupidavad, julgevad unistusi teostada ja on paindlikud – lapsed saavad siin HEA AL(G)USE kooliteeks.

Lasteaia moto on: Terve laps on rõõmus ja enesekindel !

Ajaloolised faktid lasteaia arengust:

1973 a. alustati Rakveres uue, 280- kohalise lastepäevakodu ehitamist. Maa-ala selleks eraldati Kungla, Mitšurini (praegune Seminari) ja Lembitu tänava ning Rägavere tee vahelisele alale. Nende tänavate ääres olevate majade juurde kuulusid suured aiad ja just nende asemele uus hoone kerkiski. Lasteaia õueala jäi sopiliseks ja suhteliselt väikeseks, sest ühtegi maja, kuuri ega muud abihoonet ei lammutatud, vaid piir läks vastavalt nende asukohale.

23. veebruaril 1976. aastal toimus Rakvere Linna 7. Lastepäevakodu pidulik avamine. 1. septembrist 1976.a. töötas majas 8 aiarühma, 2 sõimerühma ja 2 erirühma arengupeatusega lastele. Pedagoogide arv oli 28, sealhulgas juhataja, vanemkasvataja, 24 kasvatajat, muusikakasvataja ja logopeed. Teenindava personali suuruse kohta andmed puuduvad. Lastepäevakodu töötas pidevalt täiskoormusega ja järjekord lasteaeda oli väga suur. Aiarühmade nimekirjas oli kuni 30, sõimes kuni 25 last.

Erirühmadesse võeti lapsi kogu Rakvere rajoonist lasteaiakasvatavate või lastearsti soovitusel meditsiinilis - pedagoogilise komisjoni otsuse alusel. Kuni 1994. aastani töötasid rühmad ööpäevaringselt esmaspäevast reedeni. Siis hakati vastu võtma ainult Rakvere linna lapsi ning vajadus ööpäevaringse hoiu järele kadus. Erirühmas on alati töötanud lisaks kasvatajale ka logopeed-eripedagoog.

1990/91 õppeaastal hakkas laste arv rühmades vähenema. Sel ajal halvenes järsult inimeste majanduslik olukord ja inimesed võtsid lapsed lasteaiast ära. Rühmad töötasid alakoormusega ja 1. septembrist 1991. aastal suleti 2 rühma. Mõõnaperiood oli siiski väga lühike. 1992. aastal suleti Rakvere 1. Lastepäevakodu ja meie maja täitus taas lastega.

1993 aastal otsustati lasteaedadele numbrite asemel nimed panna. Majasisesel konkursil võitis nimi "Triin". 25. novembril- kadripäeval tähistasime esimest korda pidulikult oma lasteaia nimepäeva. Samast ajast on asutusel olemas kunstnik Aili Raudsepa poolt kujundatud logo ning maja tunnuslauluks M. Wunderlichi lastelaul "Triinud".

1989 aastast ei olnud enam kohustust korraldada üritusi nõukogude tähtpäevade auks. Lasteaias hakati looma oma traditsioone: tarkusepäev, sügisnäitus, nimepäeva kontsert, advendiaeg, jõulupeod, rahvuslik nädal, emadepäev, jaanituli.

1993 - 98 aastal oli kodustel lastel võimalus 2 korda nädalas osaleda lasteringi töös. 1996/97 õppeaastal tegutses beebikool, paaril aastal tegutses kunstiring. Alates 1997. aastast alustas tööd esimene rühm Hea Alguse programmi järgi. Enamus õpetajaid alustas

enesetäiendamist lapsekeskse metoodika põhimõtete mõistmiseks ning enda jaoks sobivate metoodiliste võtete leidmiseks.

2011-2012. rekonstrueeriti kogu lasteaed. Uuendati täielikult hoone välis - ja siseilme, varustati hoone kaasaegsete tehnosüsteemidega ja soetati osaliselt uus sisustus.

1.2 Lasteaia eripära

Lasteaia õppe- kasvatustöö aluseks on lapsekeskse metoodika kasutamine rühmades (Hea Algus). Mitmed rühmad majas töötavad Hea Alguse metoodika järgi, teised rühmad kasutavad neile sobivaid elemente. Vastavalt võimalustele arvestame lapsevanema soove rühma valikul.

Ainsana Lääne-Virumaal on meil lasteaias 2 tasandusrühma, kus lisaks rühmaõpetajatele töötavad tugispetsialistidena logopeedid.

Alates 23.03. 2001a. on lasteaed Tervist Edendavate Lasteaedade (TEL) võrgustiku liige (vt <http://www.tai.ee/?id=2590>). Laste tervisele ja selle edendamisele pööratakse tõsist tähelepanu, et lasteaias käidud aastad annaksid muu arendava kõrval ka positiivse tervisekäitumise suuna kogu eluks. Lisaks rühmaõpetajatele viib terviseõpetuse tegevusi läbi meditsiiniõde- tervishoiutöötaja. Rakvere linn võimaldab vanematel rühmadel käia tasuta ujumas linna ujulas ja liikumistegevusi läbi viia spordihallis.

2010. aastal kaasati meie lasteaed MTÜ Lastekaitse Liidu pilootprojekti „Kiusamisest vaba lasteaed“. Alustasime 2 rühmaga. Täna on projektiga liitunud Piilu, Sipsiku, Naksitrallide ja Lotte rühm. Teised rühmad on kasutusele võtnud mõningaid elemente, mis tunduvad head kasutada. Tähtis on, et lasteaias tekiks laste vahel üksteist arvestav ja kaasav kultuur. Lasteaiast kooli minnes peaks mudilastel olema pagas, mille abil saada hakkama klassiruumi eriliste sotsiaalsete suhetega.

Väga olulisel kohal on õueõppe metoodika kasutamine. Õpetajad on saanud vastava koolituse, hindavad kõrgelt saadud teadmisi ning kasutavad neid praktiliselt, viies läbi õppe-kasvatustegevusi vabas looduses. Lisaks oma maja ümbrusele ning linnaliiklusele käiakse sageli ka loodusrajal. Looduse õpperada on linna lähedal asuvas metsatukas. Metsatukk on väike, kuid väga mitmekülgsede võimalustega. Õpetajad kaardistasid rajad ning koostasid

põhjalikud materjalid seal olevate puude, taimede, loomade jms kohta. Kord aastas käiakse loodusrada prügist puhastamas, et lastel oleks turvaline ja ohutu. Palju võimalusi loodusega tutvumiseks pakub ka iidsete tammepuudega tammik. Traditsiooniks on saanud sügisene matk ning perepäevad nii loodusrajale kui tammikus.

Kuna meie linn on oma eripäralt väikelinn, kus palju põnevaid asutusi ja tegemisi, ei saa ka lasteaed ilma nendeta. Rakvere Teater on lastele igal aastal pakkunud uusi põnevaid etendusi, mida kindlasti külastatakse. Alati võetakse seal lahkelt vastu kõik õppekäigule soovijad, kes tahavad tutvuda teatri telgitagustega. Ka iidne Vallimägi oma laululava, ordulinnuse ja atraktiivse Tarvaga, on oluline kodukoha sümbol, millega lastel vahetu kontakt. Rahvatraditsioone- ja kombeid ning kultuurilugu omandada aitab väga kõrgel tasemel olev muuseumipedagoogika. Olulisemad koostööpartnerid on Sihtasutus Virumaa Muuseumid, RMK Looduskool ning Rakvere Galerii.

Lasteaed on praktikabaas Hea Alguse koolituse läbijatele ning TLÜ Rakvere Kolledžis õppijatele.

Oleme osalenud ja püüame ka edaspidi leida võimalusi osaleda erinevates projektides. Alates 2006 aastast on lasteaial olemas arendusjuht, kes tegeleb projektide koostamise ning nende läbiviimise eestvedamisega. Teeme koostööd Maanteeameti, RMK ja Päästeametiga.

2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED

2.1 Üldeesmärgid

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös.

Üldeesmärgist lähtuvalt toetab õppe- ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujuneb lapsel terviklik ja positiivne minapilt, ümbritseva keskkonna mõistmine, eetiline käitumine ning algatusvõime, esmased tööharjumused, kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest ning arenevad mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused.

Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid:

- 1) lapsele on loodud arengut soodustav keskkond, tagatud turvatunne ja eduelamus;
- 2) lapsel on loomulik huvi hankida teadmisi ja saada kogemusi ümbritseva elu, looduse ja ühiskonna nähtuste kohta; on loodud võimalus tervikliku maailmatunnetuse kujunemiseks;
- 3) laps kasvab aktiivseks, vastutus-, otsustus- ja valikuvõimeliseks, oma otsusele ja tunnustatud käitumisnormidele vastavalt käituvaks, teiste suhtes avatuks, teisi arvestavaks, koostöövalmis inimeseks;
- 4) lapsevanemad saavad tuge, abi ja nõu õppe- ja kasvatusküsimuste lahendamisel.

2.2 Õppe- ja kasvatustöö põhimõtted

Lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõteteks on:

- 1) lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine;
- 2) lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine;
- 3) lapse loovuse toetamine, mängu kaudu õppimine;
- 5) humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine;
- 6) lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine;

- 7) lapsele turvatunde, eduelamuste tagamine;
- 8) üldõpetusliku tööviisi rakendamine;
- 9) kodu ja lasteasutuse koostöö;
- 10) eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride eripäraga arvestamine.

Lapse arengu toetamine lasteasutuses on meeskonnatöö, mille toimimise eest vastutab lasteasutuse juhataja.

Meie lasteaia **väärtused:**

LAPS

- rõõmsameelne
- sõbralik
- uudishimulik
- **terve**
- viisakas
- mänguhimuline

TÖÖTAJA

- uuendusmeelne ja avatud
- arenev
- lojaalne
- kohusetundlik
- usaldusväärne
- toetav ja mõistev
- **tervist väärtustav**

LAPSEVANEM

- koostöövalmis
- avatud
- usaldav
- sõbralik
- tunneb lapse arengu vastu huvi
- **tervist väärtustav**

LASTEAED

- lapsekeskne
- turvaline
- innovatiivne ja kaasaegne
- erinevaid võimalusi pakkuv
- hubane, kodune
- **tervist väärtustav**

2.3 Õpikäsitlus

Õppimine on elukestev protsess, mille tulemusel toimuvad muutused käitumises, teadmistes, hoiakutes, oskustes jms ning nendevahelistes seostes. Laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu, harjutamise jms kaudu.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel arvestatakse laste eripära: võimeid, keelelist ja kultuurilist tausta, vanust, sugu, terviseseisundit jms. Pedagoogid on laste arengu suunajad ning arengut toetava keskkonna loojad. Õppe- ja kasvatustöö toetamisest võtab osa kogu maja personal.

Laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja ning tunneb rõõmu tegutsemisest. Last kaasatakse tegevuste kavandamisse, suunatakse tegema valikuid ning tehtut analüüsima. Rühmad on sisustatud lapsekeskselt ning vahendid paigutatud lastele kättesaadavalt.

5-7- aastaste laste rühmas küsitakse lastelt neid huvitavaid teemasid ning võimalusel arvestatakse neid soove järgnevatel planeerimistel. Lapsed ja vanemad võtavad aktiivselt osa nädala temaatikaga seotud raamatute, fotode, piltide jm esemete toomisest, et muuta õppe- kasvatustegevus sisukamaks, mitmekesisemaks ja huvitavamaks.

Päeva olulisem osa on meie lasteaias hommikuring, mis pakub rutiinset ja tuttavat tegevust ning loob turvatunde kogu päevaks (eriti nooremates rühmades). Hommikuringis räägib rühmaõpetaja lahti kogu päeva tegemised ning lastel on võimalik arutleda ja jagada oma olemasolevaid teadmisi käsitletavate teemade kohta.

Õppe- ja kasvatustegevuses luuakse tingimused, et arendada lapse suutlikkust:

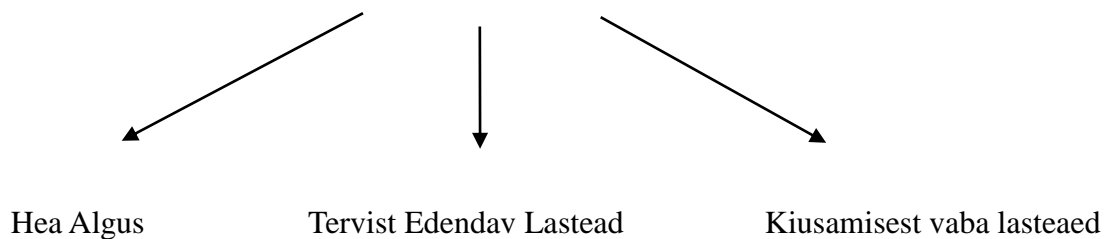
- 1) kavandada oma tegevust, teha valikuid;
- 2) seostada uusi teadmisi varasemate kogemustega;

- 3) kasutada omandatud teadmisi erinevates olukordades ja tegevustes;
- 4) arutleda omandatud teadmiste ja oskuste üle;
- 5) hinnata oma tegevuse tulemuslikkust;
- 6) tunda rõõmu oma ja teiste õnnestumistest ning tulla toime ebaõnnestumistega.

Terviseteadlik täiskasvanu loob tingimused füüsiliselt-, vaimselt- ja sotsiaalselt terve, rõõmsa ja enesekindla lapse kasvamiseks.

Õppe- ja kasvatustegevustes toetutakse kolmele põhimeetodile:

FÜÜSILIST VAIMSET JA SOTSIAALSET TERVIST TOETAVAD MEETODID

Kõik 3 põhimeetodit aitavad märgata ka erivajadustega lapsi ning leida neile sobivad arengutingimused meie majas.

3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

3.1 Õppeaasta

Lasteasutus korraldab õppe- ja kasvatustegevust õppeaastati. Õppeaasta algab 1. septembril ning kestab 31. augustini.

Kuna suvekuudel on suurem osa lastest ja lasteaiatöötajatest suvepuhkusel, on avatud liitühmad. Õppe- ja kasvatustegevuse sisuks on õpitu kordamine ja kinnistamine. Põhiliseks tegevuseks on mäng. Suurema osa ajast viibivad lapsed õues ja looduses.

3.2 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine rühmas

Õppe- ja kasvatustegevuse aluseks on riiklik õppekava ja lasteaias õppekava. Õppeaasta alguses koostatakse üldtegevuskava, mis määrab kogu maja aasta tegevused. Üldtegevuskavast lähtudes planeerib iga rühm oma õppeaastat. Ka muusika – ja liikumisõpetaja lähtuvad oma tööd planeerides lasteaias üldtegevuskavast.

Õppe- ja kasvatustegevus tugineb rühma päevakavale, mis määrab vastavalt laste eale päevarütmi, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng, vabategevused ja pedagoogi kavandatud õppe- ja kasvatustegevused.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel arvestab pedagoog laste vanust, arengutaset ja huve. Õppesisu valikul lähtutakse põhimõtetest- lihtsamalt keerulisemale, lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale, kergemalt raskemale ja konkreetsemalt abstraktsemale.

Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise pikkuseks on nädal (mahukamate teemade puhul ka kaks nädalat). Nädalaplaani koostamisest võtab võimalusel osa kogu rühma meeskond. Nädalaplaani koostamisel arvestatakse ka lapsevanemate ja laste ettepanekuid. Nädalaplaanis on välja toodud eesmärgid, temaatika, õppesisu ja – tegevused. Eesmärgid on esitatud lapsest lähtuvalt st eesmärgid väljendavad lapse tegevuse tulemust. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik ja võimaldab pedagoogil teha vajadusel muudatusi. Nädala eesmärkidega ja temaatikaga on võimalik tutvuda ka lapsevanematel

(nädalaplaan on väljas kõikides rühmades), kes samuti aitavad kaasa ning toetavad eesmärkide saavutamist. Muusika- ja liikumisõpetajad planeerivad tegevusi kuu kaupa.

Suvekuudel planeerimist ei ole. Sellel ajal on koos erinevates vanustes lapsed ja tööl erinevad õpetajad. Põhiliseks tegevuseks on mäng toas ja õues ning looduses viibimine.

Õppe- ja kasvatustöö dokument on veebikeskkonnas ELIIS olev rühmapäevik, kuhu pedagoogid iga päev kannavad läbi viidud õppe- ja kasvatustegevuse sisu. Päevikusse kannab rühma pedagoog ka läbi viidud individuaalsed tegevused, üritused jms, mis lisaks õppe- ja kasvatustööle lasteaias toimub. Päeviku täitmist jälgib juhataja asetäitja õppe- ja kasvatustöö alal.

Õppe- ja kasvatustegevused viiakse läbi esteetilisest ning turvalisest ühistegevusi võimaldavas keskkonnas. Tegevused seostatakse eelkõige kodukoha eripära, inimeste, looduse ja asutustega. Õpitavaga tutvutakse võimalikult loomulikus keskkonnas.

Tegevuste ning tegevuskohtade valikul arvestatakse nii üldisi kui ka valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärke, valdkondade sisude ja tegevuste lõimimist, tegevuseks vajalikke vahendeid ning materiaalseid võimalusi, laste vanuselist ja soolist koosseisu, lapsevanemate soove ning personali ja pedagoogide kaasamist.

Õppekorraldus ja meetodid:

- lapsekesksest metoodikast lähtumine
- õueõppe metoodika rakendamine
- laste tervise edendamine
- mängu tähtsustamine, mänguoskuste väärtustamine

3.3 Koostöö lapsevanematega

Lapsevanemad on meiega põhilised ja igapäevased koostöö tegijad. Peame oluliseks vastastikust pidevat infovahetust. Selleks on loodud erinevad võimalused – lasteaiakodulehekülge (www.triinla.edu.ee), e-lasteaiaveebikeskkond ELIIS, igal rühmal oma e-posti aadress ning rühmatelefon, päevategevuste kohta antakse mõnes rühmas vanematele infot blogi kaudu, lisaks infostendid, igapäevane suhtlemine ning vestlusringid rühmades vähemalt 2 x aastas ning kogu maja ja rühmade üritused, millest vanemad väga aktiivselt osa võtavad.

Igal õppeaastal toimuvad lapsevanematega arenguestlused (perevestlused). Võimalusel ja lapsevanemate nõusolekul/soovil viiakse see lapse esmakordsel lasteaeda tuleku aastal läbi lapse kodus. Tulemuseks on paremad suhted lapsega tegelevate täiskasvanute vahel.

Arenguestlustel vesteldakse lapsest. Vestluse aluseks on arengumapp. Selgitatakse välja lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes. Antakse tagasiside lapse arengust ja õppimise tulemustest. Tunnustatakse toimetulekut, edasiminekut, positiivseid hoiakuid ja huvi lähtuvalt lapsest endast. Küllaltki ausalt püütakse läheneda ka probleemidele. Perevestlusteks sobiva aja valib iga rühm laste eest ja rühma eripärasest lähtudes ning kokkuleppel lastevanematega.

Õppeaasta alguses ja lõpus toimuvad rühmade lastevanemate koosolekud/ vestlusringid, antakse teavet rühma õppekava sisu ja selle täitmise kohta, otsustatakse rühma tegevust puudutavaid küsimusi.

Aastaringiselt toimivad järgmised koostöö vormid: individuaalsed vestlused, väljasõidud, perepäevad, laste peod, aktiivne osavõtt näituste korraldamisest jm. Vajadusel nõustatakse lapsevanemaid kasvatusküsimustes. Ankeetküsitlusega uuritakse lastevanemate ootusi ja rahulolu lasteaia tegevusega. Lapsevanematel on võimalus teha ettepanekuid, panna kirja oma ootusi.

Lasteaia Triin hoolekogu osaleb aktiivselt lasteaia igapäevaelu puudutavates küsimustes. (näit hoolekogu koolitusel osalemine, läbirääkimised toitlustajaga, linnavalitsusega, õuevahendite korrastamine, parkla laiendamise algatamine, ettepanekud laste arvu vähendamiseks). Koos käiakse vähemalt 4 korda õppeaasta jooksul.

4. ERIVAJADUSTEGA LAPS

Erivajadustega laps on laps, kelle võimetest, tervise seisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas. Erivajadustega lapse toetamine lasteaias on meeskonnatöö, mille toimimise eest vastutab lasteasutuse direktor.

4.1 Erirühmad

Erirühmadesse võetakse vastu kõnepuuetega ja/või spetsiifiliste arenguhäiretega lapsi. Nendes rühmades on olemas kõik tingimused laste väiksematest võimetest, probleemsest tervisest, sotsiaalsest taustast ja isiksuseomadustest tingitud erivajaduste, toetamiseks ja individuaalseks arendamiseks.

Õppe- ja kasvatustegevuse aluseks on lasteaia õppekava. Laste individuaalseid võimeid ja nende erivajadusi arvestades, toetudes erinevate spetsialistide soovitudele ning lastevanemate soovidele, koostatakse igale lapsele individuaalsuse kaart IK (lisa 1.), mille arenduskava osas määratakse erispetsialistide, rühmaõpetajate ja lastevanematega koostöös individuaalset arendamist vajavad valdkonnad ning eesmärgid. Õppe- ja kasvatustegevused toimuvad lõimituna ning enamasti mängu vormis. Tegevuste kestus ja arv päevas on paindlik, sõltudes laste võimetest, väsimusest ning erivajadusest.

Enne lõunat tegeleb lastega individuaalselt rühmalogopeed. Rühmalogopeediga teeb koostööd lasteaia eripedagoog – HEV koordinaator, kes soovib lisauuringute vajaduse ning nõustab ka omapoolselt lastevanemaid. Vajadusel viib lastega läbi arendavaid tegevusi ning vaatlusi.

Koolikohustuse edasilükkamine erirühmades toimub lastevanema soove ja spetsialistide soovitusi arvestades.

Õppe- ja kasvatustegevus toimub aastaringelt, suvel on soovitatud vähemalt üks kuu puhkust.

4.2 Erivajadusega lapse märkamine ja toetamine

Arengulise erivajaduse esmaseks märkajaks on rühmaõpetaja, kes vaatleb ja jälgib last rühmategevustes. Logopeediliste probleemide korral on rühmaõpetajatele ja vanematele toeks majas töötavad logopeedid, kes kontrollivad rühmas kõikide laste kõnet. Logopeedilise töö peamiseks ülesandeks on korrigeerida erinevaid kõnepuudeid. Tehtav töö kõnehäirega lastega fikseeritakse kirjalikult ning logopeedide poolt esitatud abi saavate laste nimekiri kinnitatakse direktori käskkirjaga oktoobri lõpuks.

Logopeedide töö eesmärgid on:

- avastada kõnepuue võimalikult vara
- korrigeerida hääldepuudeid (häälikuseade, kõnesse viimine ja automatiseerimine)
- ravida erinevaid spetsiifilisi kõnepuudeid (rinolaalia, düsartria, alaalia, kogelus, alakõne)
- õpetada lapsi kõnet mõistma ja oma mõtteid arusaadavalt väljendama
- arendada erinevaid psüühilisi protsesse (taju, mälu, mõtlemine, tähelepanu).

Kui logopeedid ja rühmaõpetajad märkavad lapse üldist eakohase arengu mahajäämust, kaasatakse lasteaia eripedagoog.

Eripedagoog alustab lapse arengu jälgimist, teeb uuringutest kokkuvõtted ning jagab soovitusi edasiseks tegevuseks lapsevanematele ja rühmaõpetajatele. Arenguprobleemide püsimisel avatakse eripedagoogi soovitusel lapse arengu jälgimise kaart ning sellest teavitatakse lapsevanemat. Lapse areng fikseeritakse rühmaõpetajate ja teiste lapsega tegelevate spetsialistide poolt.

Kui lapse areng jääb eakohasest arengust jätkuvalt maha, siis lasteaia HEV koordinaator – eripedagoog kutsub kokku laiendatud töörühma (määratud direktori käskkirjaga), kes otsustab individuaalse arenduskava koostamise (Lisa 2.) avamise vajalikkuse.

Vajadusel tehakse koostööd lasteaiaaväliste HEV-last toetavate erispetsialistidega – linna haridusspetsialist, REH-plaani olemasolul määratud tugiisikuga, Lääne-Viru Rajaleidja keskusega, Lääne-Virumaa nõustamiskomisjoniga, vabariigi haiglate eriarstidega.

Lasteaia HEV koordinaatorina teeb eripedagoog järjepidevalt koostööd rühmaõpetajate ja lapsevanematega, nõustab neid ning soovitab lapsele edasisi uuringuid.

Andeka lapse toetamine ning lapsele võimaluste loomine toimub koostöös lapsevanematega. Kui pedagoogide arvates on laps mõnel alal andekam, kui teised, soovitatakse seda annet

võimaluse korral arendada ka väljaspool lasteaeda, kus on sobivamad tingimused ja võimalused (muusika, kunst, sport jms).

Lasteaed toetab erineva kultuurilise ja keelelise taustaga peret. Teist keelt kõnelevad lapsed on integreeritud eesti rühmadesse.

5. EELDATAVAD ÜLDOSKUSED

Õppekavas eristatakse nelja üldoskuste rühma:

- 1) mänguuskused;
- 2) tunnetus- ja õpioskused;
- 3) sotsiaalsed oskused;
- 4) enesekohased oskused.

Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu, erinevate valdkondade sisusid lõimides.

5.1 Mänguuskused

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguuskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel

2-3-aastane laps:

- 1) toob täiskasvanu ergutusel mängudesse järk- järgult uusi kogetud tegevusi
- 2) matkib mitmesuguseid igapäevaolukordi;
- 3) mängib nii realistlike lelude kui ka asendusmänguasjadega;
- 4) kooskõlastab erinevaid liigutusi muusikaga;
- 5) matkimismängude kaudu on omandanud erinevaid liigutus- ja kõnemudeleid;
- 6) tegevused on sihikindlamad ja käeliigutused alluvad silmade kontrollile (klotside ladumine, lükkimine), tegutseb ühe mänguasjaga pikemalt;
- 7) tajub esemeid mitme meelega (vaatlemine, kuulamine, kompimine).

3-4- aastane laps:

- 1) kombineerib eri allikatest saadud teadmisi ja muljeid, muudab mängu sisukamaks;
- 2) võtab endale teatud rolle, annab sellega mängule suuna, roll saab mängu lähtealuseks;

- 3) õpib mängima kõrvuti, jagama rolle, ühendama koosmängus oma mänguhuve teiste omadega;
- 4) meisterdab mitmesuguseid esemeid, kasutades selleks erinevaid ehitusmaterjale ning – detaile;
- 5) on järjekindlam ja püsivam, tähelepanu ning taju jaotub mitme tegevuse vahel.

4-5- aastane laps:

- 1) oskab lahendada konflikte, kasutades selleks kõnet;
- 2) leiab mänguteema, loob süžee ja jagab kaaslastega mängurollid;
- 3) järgib keerulisemaid mängureegleid.

5-6- aastane laps:

- 1) on nõudlik rolli täitmise suhtes, ühendab eri allikatest saadud kogemusi, teadmisi ja muljeid;
- 2) mängudes ilmub rollisuhtlus, ideed on mitmekesisemad;
- 3) oskab mängida üksi, loob keerulisemaid ja mitmekesisemaid mängusituatsioone, kus rolle täidavad mänguasjad;
- 4) jäljendab täpsemalt täiskasvanute tegevust;
- 5) oskab ise mängu organiseerida, ühineda rühmadesse ning seada eesmärgid;
- 6) hindab mängu täpsust ja mängureeglite ausat täitmist;
- 7) mõtleb ise mängu välja.

6–7aastane laps:

- 1) tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma;
- 2) rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;
- 3) algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu;
- 4) täidab mängudes erinevaid rolle;
- 5) järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- 6) suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- 7) tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus;
- 8) kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

5.2 Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel:

2-3-aastane laps:

- 1) leiab tegutsemisajendi, plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga, saab aru täiskasvanu suunamisest kõne kaudu;
- 2) plaanib osaliselt oma käitumist ja tegevust iseendale suunatud kõne vahendusel;
- 3) keskendub tegevusele lühikeseks ajaks, tähelepanu ei ole veel püsiv;
- 4) tegutseb vahetult nii konkreetsete asjadega kui ka neid kujutavate sümbolitega;
- 5) kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi ning mälupilte;
- 6) mängib mõnda aega koos teistega ja järgib lihtsamaid reegleid;
- 7) on omandanud sõnavara, mis võimaldab tal ennast väljendada;
- 8) osaleb dialoogis;
- 9) individuaalsel juhendamisel rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi;
- 10) tal on ettekujutus arvu mõistest ja värvuste nimetusest;
- 12) omandab uusi seoseid, mõisteid, teadmisi korduva kogemuse, aktiivse tegutsemise ning mudelite järgi õppimise kaudu.

3-4-aastane laps:

- 1) oskab osaliselt oma tegevusi planeerida ja organiseerida ning tegutseb iseseisvalt otsese juhendamiseta, kuid autoriteetide toel;
- 2) plaanib minakeskse kõne abil oma tegevust ja lahendab probleeme;
- 3) hangib tänu keeleoskusele teavet, kõne toetub mälule ning sõltub sellest, kellega ja mis olukorras ta on;
- 4) saab aru lihtsamatest piltlikest võrdlustest;

- 5) jälgib lihtsaid lookesi ja eristab kogemusele tuginedes realistlikke sündmusi väljamõeldud lugudest;
- 6) mõistab osaliselt lihtsamat kõnet ka ilma toetava vihjeta;
- 7) järgib lihtsaid reegleid;
- 8) huvitub võistlusmängudest ja tahab olla edukas;
- 9) osaleb ühistegevustes ning teeb koostööd teiste lastega, konstrueerib, osaleb rolli- ja võistlusmängudes ning loovtegevustes;
- 10) liigitab lihtsamate üldmõistete või mitme tunnuse järgi, keskendub tegutsedes mitmele nähtavale ja eristavale tunnusele ning jaotab oma tähelepanu;
- 11) saab aru arvumõistest, huvitub tähtedest;
- 13) omandab uusi teadmisi praktiliste olukordade, kogetud emotsioonide, kujutluste ja kõne kaudu.

4-5- aastane laps:

- 1) tegutseb lühikest aega iseseisvalt, kuid tegutsemiskindluse saavutamiseks vajab veel täiskasvanu abi;
- 2) reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga, hakkab oma tegevust planeerides ja korraldades kasutama sisekõnet;
- 3) tegutseb koos teistega, teda motiveerivad tegevused eakaaslastega;
- 4) keeleline areng võimaldab lahendada ülesandeid ja probleeme ning saavutada kokkuleppeid;
- 5) konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi, kasutades nii sümboleid, kujutlusi kui ka reaalseid esemeid ja objekte;
- 6) osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes;
- 7) räägib esemetest, mida pole kohal ja olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus ning fantaseerib;
- 8) keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümmend minutit;
- 9) oskab vaadelda ning märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid;
- 10) eristab rühmi ja oskab neid võrrelda ning saab aru lihtsamate mõistete kuuluvusest, alluvusest üldistusastmest;
- 11) tal on ettekujutus numbritest, tähtedest ja sümbolitest;
- 12) omandab teadmisi kogemuste ja kõne kaudu, tegutseb aktiivselt ning lahendab probleeme;

13) leiab võrdluse alusel asjades ühiseid ja erinevaid jooni ning nendevahelisi seoseid, kasutab info saamiseks keelt;

14) kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel intuiitiivselt lihtsamaid meeldejätmise viise (mälustrateegia);

15) saab aru mõistatustest.

5-6- aastane laps:

1) plaanib oma igapäevategevusi, seab eesmärged ning üritab alustatud tegevused lõpetada;

2) suudab keskenduda tegevusele vähemalt 20-25 minutiks;

3) kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet;

4) kasutab kõnet info saamiseks, tegelikkuse adumiseks ning uute teadmiste omandamiseks;

5) järgib ühistegevustes reegleid ja suudab neid selgitada;

6) kasutab sidusat kõnet, tema dialoog on suunatud rohkem iseendale;

7) osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes;

8) saab aru asjade suhetest ja omadustest ning ajalis- ruumilisest järjestusest;

9) kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides, nii uudes kui ka sarnases olukorras;

10) kasutab uute teadmiste omandamisel meeldejätmise strateegiaid juhuslikult, teadvustab kordamise vajalikkust.

6–7-aastane laps:

1) saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;

2) mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;

3) tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi;

4) kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni;

5) tegutseb uudes olukorras täiskasvanu juhiste järgi;

6) suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada;

7) rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel;

8) kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.

5.3 Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel:

2-3-aastane laps:

- 1) saab aru, et inimestel võivad olla erinevad tunded ja emotsioonid;
- 2) tal on osaliselt kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus;
- 3) väljendab tugevaid emotsioone, oma mina;
- 4) võib karta tundmatuid uusi asju;
- 5) tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ning üritab neid ka täide viia;
- 6) osaleb täiskasvanuga ühistegevustes, teisi lapsi jälgib, tegutseb nendega kõrvuti;
- 7) jagab mõnikord asju ka teistega, valdavalt siiski omandihoidja;
- 8) loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos;
- 9) algatab vestlust eri teemadel.
- 10) täidab igapäevaelu rutiini;
- 11) järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid ning eeskujudele toetudes jäljendab igapäevaelu rolle ja tegevusi.

3-4-aastane laps:

- 1) väljendab verbaalselt lihtsamaid emotsioone, oma soove, tahtmisi ja seisukohti ning püüab jõuda kokkuleppele;
- 2) tahab olla iseseisev, kuid sageli ei ole tal oma suutlikkusest realistlikku ettekujutust;
- 3) saab hakkama eneseteenindamisega (riietub, sööb ja joob iseseisvalt, tal on kujunenud tualetiharjumused);
- 4) teab oma nime, vanust ja sugu ning märkab soolisi erinevusi;
- 5) seab endale mõningaid eesmärke ja täidab neid;
- 6) väärtustab oma saavutusi, ent vajab oma tegevuse tunnustamist ja täiskasvanu tähelepanu;
- 7) püüab vahel teisi abistada ja lohutada, tal on mõningane ettekujutus teiste inimeste tunnetest ja mõtetest;

- 8) osaleb lühikest aega ühistegevuses eakaaslastega, kuid eelistab üht mängukaaslast rühmale;
- 9) arvestab reegleid mängudes ja tegevustes, mida juhib autoriteet;
- 10) saab aru lihtsamatest seltskonnas käitumise reeglitest ning järgib neid igapäevases suhtluses, püüab täita kodukorra reegleid;
- 11) saab aru valetamisest kui taunitavast käitumisest;
- 12) huvitub võistlusmängudest ning tahab olla edukas.

4-5-aastased lapsed:

- 1) hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid;
- 2) väljendab emotsioone ja räägib nendest;
- 3) suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt ja orienteerub oma suutlikkuses;
- 4) suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest;
- 5) on tundlik teiste hinnangute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut;
- 6) imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades tema sõnavara ja maneere;
- 7) eelistab sootüübilisi mängu;
- 8) naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust; teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab;
- 9) võtab omaks reegleid, kogemusi ja muutusi, jälgib reeglite täitmisi teiste poolt, lahendab arusaamatusi kasutades kõnet;
- 10) oskab avalikus kohas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte.

5-6- aastane laps:

- 1) tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neid käitumises ja vestluses;
- 2) seab endale eesmärgi ja üritab neid ellu viia;
- 3) on oma tegevuses orienteeritud tunnustusele, tähelepanule ja emotsionaalsele toetusele;
- 4) eelistab omasoolisi mängukaaslasi, kujunevad sõprussuhted;
- 5) suudab lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida ning teha koostööd omal viisil;
- 6) järgib mängudes ja tegevustes reegleid, eriti nende täitmist teiste poolt, oskab reegleid teistele selgitada;
- 7) järgib sotsiaalset rutiini.

Sotsiaalsed oskused

6–7-aastane laps:

- 1) püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
- 2) tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu;
- 3) hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise;
- 4) osaleb rühma reeglite kujundamisel;
- 5) oskab teistega arvestada ja teha koostööd;
- 6) loob sõprussuhteid;
- 7) saab aru oma-võõras-ühine tähendusest;
- 8) teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;
- 9) mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- 10) järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- 11) selgitab oma seisukohti.

Enesekohased oskused

6–7-aastane laps:

- 1) suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada;
- 2) kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi;
- 3) oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- 4) algatab mängu ja tegevusi;
- 5) tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest;
- 6) teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda;
- 7) saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused;
- 8) kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.

6. VALDKONDADE ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE SISU NING LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED VANUSETI

Õppe- ja kasvatustegevuse seob tervikuks lapse elust ja ümbritsevast keskkonnast tulenev temaatika. Valdkondade kaupa esitatud õppesisu ja -tegevuste lõimimisel lähtutakse üldõpetuslikust põhimõttest. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse järgmisi tegevusi: kuulamine, kõnelemine, lugemine ja kirjutamine, vaatlemine, uurimine, võrdlemine, arvutamine ning mitmesugused liikumis-, muusika- ja kunstitegevused.

6.1 Mina ja keskkond

6.1.1 Valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Laps:

- 1) mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- 2) omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- 3) väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- 4) väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- 5) väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- 6) märkab nähtusi ja muutusi looduses.

6.1.2 Valdkonna „Mina ja keskkond sisu:

- 1) sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;
- 2) looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;
- 3) tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

6.1.3 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine:

Lapse põhitegevus on mäng. Mängides saavutab ta teatud sotsiaalse kompetentsuse. Kaaslastega ühiselt mängides õpivad nad teisi arvestama ning koos tegutsema. Eri keskkondadega tutvumiseks kasutatakse erinevaid mängu, vestlusi, arutelusid, juttude, muinasjuttude ja luuletuste (ka rahvaluule) lugemist, lavastusmängusid, ning piltide ja videofilmide vaatamist. Palju tegevusi korraldatakse õues. Looduse ja looduslike vahenditega seostatakse suur osa õppetegevusest. Rakendatakse õuesõppe metoodikat.

Kavandades ja korraldades:

1) valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust:

- teemasid ja vaadeldavaid objekte valides lähtutakse koduloolisuse printsiibist st tutvutakse nende objektidega, millega on lapsel vahetu kontakt;

2) õhutatatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;

- emotsionaalne kontakt keskkonnaga toetab lapse omaalgatust, huvi, individuaalsust ja tahet tegutseda;
- last tuleb suunata märkama loodust enda ümber ning suhtuma ümbritsevasse austavalt;
- olulised tegevused on vaatlemine, võrdlemine, rühmitamine, seostamine, järeldamine, küsimine ja küsimustele vastuste otsimine;
- tähtis on vahetu tajumine, selle kirjeldamine ning vaadeldu kujundlik väljendamine;
- teadmisi omandatakse tegutsedes;
- õuesõpe annab parima võimaluse kõigi meelte kasutamiseks;
- luuakse soodne keskkond sotsiaalseks suhtlemiseks, et kujundada heasoovlikkust nii täiskasvanute kui ka eakaaslaste vastu (abivalmidus, kaastunne, sõbralikkus);
- luuakse olukordi eesti rahvatraditsioonide ja – kommete omandamiseks (rahvakalendri tähtpäevade tähistamine, suhtlemine erinevate põlvkondadega);

3) lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;

- pakkudes eduelamusi kujuneb lapsel positiivne suhtumine iseendasse ja teistesse ning salliv suhtumine endast erinevasse (erivajadustega ja eri rahvusest kaaslased);
- rakendades üldõpetuslikku tööviisi ärgitatakse last märkama ilu ümbritsevas elus, inimeste töös ja käitumises ning toetatakse lapse soovi ise oma tegevusega kasu tuua;

4) õhutatatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeldusi tegema;

- täiskasvanu ja personali enda tervisliku käitumismudeli eeskujul kujunevad üldinimlikud väärtused, sotsiaalselt kompetentne käitumine ning tervist väärtustav eluviis;

5) suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

Säästlikkus ja heaperemehelik käitumine saavad lastel alguse oma mänguasjade ja töövahendite hoidmisest ning raamatutesse lugupidavast suhtumisest. lapse kasvades õpetatakse teda märkama võimalusi käituda keskkonda säästvalt (nt vee- ja elektri kokkuhoid), mõistma, et temast sõltub looduse hoidmine ning et ka tema on osake loodusest.

Õppetegevusi viiakse läbi õppekäikudel, looduse õpperajal ja liikluses. Õppekäigul saadakse uusi kogemusi, mida pakuvad vaatlused, vestlused õpetaja ja laste vahel ning tegutsemisvabadus. Looduse õpperajal käimine võimaldab loodusobjekte vaadelda ja võrrelda erinevatel aastaegadel. Liikluses püütakse saavutada laste võimalikult riskivaba käitumine ja toimetulek ka edaspidises elus.

Tähtpäevade tähistamisel kasutatakse õppetegevusena mängu- ja stiilipidusid, näitusi ja karnevale. Kommetega seotud tegevustes lähtutakse kodukoha eripärast, kasutatakse muuseumipedagoogikat.

6.1.4 Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti

TEEMA	LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED				
	2-3 aastane	3-4- aastane	4-5- aastane	5-6- aastane	6-7- aastane
Mina	Ütleb küsimise korral oma eesnime.	1. Ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonnanime. 2. Vastab õigesti küsimusele, kas ta on poiss või tüdruk. 3. Ütleb vastuseks vanuse küsimisele oma ea või näitab seda sõrmedel.	Oskab öelda oma nime, vanuse ja soo (tüdruk, poiss).	1. Oskab öelda oma ees- ja perekonnanime. 2. Kirjeldab ennast (välimust).	1. Oskab end tutvustada 2. Teab oma kohustusi ja õigusi. 3. Kirjeldab enda omadusi ja huve.
Perekond ja sugulased		Nimetab pereliikmeid: ema, isa, õde, vend.	Teab pereliikmete nimesid.	Kirjeldab oma perekonda (pereliikmed + pereliikmete nimed ja perekonnanimed	1. Teab oma pereliikmeid ja lähissugulasi. 2. Mõistab, et pered võivad olla erinevad. 3. Jutustab oma vanavanematest.
Kodu		Vastab küsimustele oma pereliikmete ja kodu kohta.	1. Kirjeldab oma kodu: eramu, korter, talumaja. 2. Teab oma kodulinna. 3. Kirjeldab pereliikmete koduseid tegevusi.	1. Nimetab kodu asukohta: linnas (tänav), maal (talunimi). 2. Oskab nimetada oma kohustusi kodustes tegevustes.	1. Oskab kirjeldada oma kodu, kodukohta kodumaad. 2. Teab kodust aadressi ja telefoni
Lasteaed	1. Suudab leida rühmas oma kapi, voodi ja	1. Oskab nimetada oma rühma nime. 2. Suudab leida	1. Nimetab oma lasteaia nime. 2. oskab kirjeldada	1. Teab nimetada lasteaia töötajate nimesid. 2. Teab rühmareegleid.	1. Teab lasteaia aadressi. 2. Nimetab erinevaid ameteid lasteaias ja nende vajalikkust.

	istekoha. 2. Nimetab rühmas olevaid esemeid	oma koha rühmas (käterätk)	oma tegevusi ja mänge.		
		3. Ütleb küsimise korral oma rühmakaaslaste nimed.	3. Teab nimetada lasteaiatöötajaid ja nende tegevusi. 4. Teab oma ja võõra tähendust.		3. Kirjeldab lasteaia kodukorda, rühmareegleid ning peab neist kinni. 4. Teab lasteaia traditsioone.
Kool					1. Teab kooli kui õppimise kohta. 2. Oskab kirjeldada, mille poolest lasteaed koolist erineb.
Ametid, elukutsed, tööd	Matkib lihtsamaid töövõtteid.	1. Nimetab pereliikmete koduseid toimetusi. 2. Asetab töövahendid kokkulepitud kohta.	1. Nimetab üldtuntud elukutseid oma kodukohas. 2. Põhjendab mängu- või töökoha korrastamise vajadust.	1. Oskab nimetada vanemate ameteid. 2. Kirjeldab tuntumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid. 3. Loetleb tuntumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid.	1. Oskab nimetada pereliikmete elukutseid ja ameteid. 2. Teab ja oskab kirjeldada erinevaid elukutseid ning nende vajalikkust. 3. Mõistab töö ja vastutuse tähtsust. 4. Soovib osaleda jõukohastes kodutöodes. 5. Selgitab raha otstarvet.
Kodumaa, teised rahvused Eestis		1. Osaleb jõukohasel viisil vanemate laste ja täiskasvanute tegevuses kodumaale tähtsatel päevadel (ruumide kaunistamine, laulude laulmine,	1. Leiab Eesti lippu nähes erinevate värvide seast Eesti lipu värvid. 2. Teab rahvuslindu ja –lille.	1. Teab oma rahvust ja keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid (rahvuskivi ja - hümn). 2. Teab, kes on riigi president (nimi). Oskab nimetada erinevaid rahvusi oma rühmas.	1. Nimetab Eesti riigi sümboleid(lipp, hümn, vapp, lind, lill, kivi). 2. Teab kodulinna sümboleid. 3. Oskab Eesti kaardilt näidata oma kodukohta. 4. Oskab nimetada sündmusi, mille puhul heisatakse riigilipp. 5. Oskab nimetada teisi rahvusi ja

		peoriite kandmine jne).			keeli. 6. Teab ja nimetab Eesti lähinaabreid (Läti, Soome, Rootsi, Venemaa). 7. Suhtleb teisest rahvusest lastega.
Tähtpäevad, pühad ja kombed	Tunneb rõõmu oma sünnipäeva tähistamisest rühmakaaslastega.	Küsimuste abil räägib oma sünnipäevast.	Kirjeldab tähtpäevi peres.	Oskab kirjeldada tuntumaid rahvakombeid (vastlad, mardipäev, kadripäev) ja nendega seotud tegevusi.	1. Teab eesti rahva traditsioone ja kombeid. 2. Teab tähtpäevi ja nende tähistamise vajalikkust (tarkuse-, emakeele-, lastekaitse-, sõbrapäev jm). 3. Oskab kirjeldada tähtpäevade tähistamist oma lasteaia või kodus. 4. Oskab nimetada riiklikke pühi ja nendega seotud traditsioone.
Üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid	Teab mõiste <i>hea</i> ja <i>paha</i> tähendust.	Meeldetuletamise korral tervitab, jätab hüvasti, palub ja tänab.	1. Teab üldtuntud viisakusreegleid. 2. Meeldetuletamisel järgib lauakombeid.	1. Teab mõistete <i>õige</i> ja <i>vale</i> tähendust. 2. Tunneb ja järgib lauakombeid.	1. Teab mõistete <i>ausus</i> ja <i>autus</i> tähendust ning oskab vastavalt käituda. 2. Oskab järgida käitumisreegleid erinevates olukordades (kauplus, teater, kirik, kalmistu jne). 3. Mõistab vastutust oma tegude ja käitumise eest.
Sõprus ja abivalmidus		Oskab haiget saanud sõpra lohutada.	1. Küsimise korral nimetab oma sõprade nimesid. 2. Oskab sõpra	Nimetab küsimise korral sõbra positiivseid omadusi.	1. Oskab luua ja hoida sõprussuhet; teab sõpruse tähendust, oskab kirjeldada sõbraks olemist ning sõber olla.

			lohutada ja abistada. 3. Oskab andeks anda ja leppida.		2. Kirjeldab tundeid, mis tekivad tülitsedes ja leppides.
Hoolivus, turvalisus ja tähelepanelikkus			Märkab kaaslast ja oskab teisi arvestada.	Oskab väljendada oma emotsioone teisi arvestavalt (rõõm, mure jm).	1. Oskab kirjeldada oma emotsioone ja tundeid. 2. Oskab kaasinimestega tähelepanelikult käituda (vanemad, vanavanemad).
Suhtumine erinevustesse			Teab, et inimesed on erinevad.	1. Oskab kirjeldada inimeste erinevusi (keel, rass, vanus, tervisest tulenev). 2. Oskab kirjeldada abivahendeid (prillid, ratastool, valge kepp, kuuldeaparaat).	1. Püüab arvestada oma arvamustest ja huvidest erinevaid arvamusi ja huve. 2. Teab nimetada erivajadustega inimestele vajalikke abivahendeid. 3. Pakub oma abi abivajajale.
Ehitised		Tunneb ära oma kodu ja lasteaia ning tuttavad teenindusasutused.	1. Kirjeldab küsimuste abil oma kodumaja omapära: maja osad ja nende otstarve, ruumid ja nende sisustus. 2. Oskab nimetada erinevaid ruume rühmas ja teab nende otstarvet. 3. Oskab kirjeldada lasteaia õueala ning seal kasutatavaid abivahendeid.	1. Oskab nimetada maja ehituseks kasutatavaid materjale (puit, kivi, liiv jm). 2. Oskab nimetada teenindusasutusi ning nende vajalikkust (kauplus, juuksuritöökoda, polikliinik, pank, apteek, kingsepatöökoda, kaubanduskeskus jm). 3. Oskab kirjeldada maja ehitamist.	1. Oskab kirjeldada vanaaja kodu ja selle sisustust, teab nimetada kõrvalhooneid ning nende otstarvet. 2. Teab nimetada kodukohale olulisi ehitisi (teater, linnus, kirik jm) ja vaatamisväärsusi (Tarvas, Vallimägi jm).
Kodumasinad	Leiab pildilt tuttavaid kodumasinaid	Oskab küsimise korral nimetada kodus kasutatavaid	Nimetab kodumasinaid ja – elektroonikat ning	Kirjeldab kodumasinaid ja –elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega	Kirjeldab põllutöomasinaid.

	(kell, televiisor, pesumasin, arvuti jm).	kodumasinaid ja -elektroonikat.	teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte (triikraud põletab jm).	seotud ohtusid (kirjeldused on täpsemad).	
Sõidukid	Leiab pildilt tuttavaid sõidukeid (auto, buss, rong)	Oskab küsimise korral nimetada sõidukeid .	Nimetab erinevaid sõidukeid ja teab nende otstarvet.	Kirjeldab erinevaid sõidukeid ja teab nende otstarvet.	Oskab nimetada või kirjeldada erineva töö tegemiseks vajalikke sõidukeid (kraanaauto, prügiauto, teerull jm).
Jäätmed		Leiab rühmast prahti ja toob selle kokkulepitud kohta.	Leiab loodusest (õuealal) prahti ja teatab sellest õpetajale (klaasikillud jm ohtlik jääde) või toob selle kokkulepitud kogumiskohta.	Teab miks prügi sorteeritakse (klaas, paber, plast).	1. Kirjeldab, kuidas tema kodus prügi sorditakse. 2. Oskab kirjeldada asjade korduva kasutamise võimalusi. 3. Mõistab asjade säästliku kasutamise vajalikkust .
Tervise väärtustamine	Teab millal pestakse käsi (nt enne sööki, peale WC kasutamist).	Teab tervist kahjustavaid tegevusi (nt lume söömine).	Nimetab tervist hoidvaid tegevusi (nt tervislik toitumine, piisav keheline aktiivsus, piisav uni ja puhkus, mäng, hea tuju jne).	1. Teab, kuidas hoida oma tervist. 2. Kirjeldab, mis on tervisele kahjulik (nt küünte ja juuste närimine).	1. Kirjeldab, mida tähendab tema jaoks terve olemine. 2. Kirjeldab, kuidas hoida enda ja teiste tervist (tervislik käitumine ja riskikäitumise vältimine). 3. teab, mis on haigus. 4. Teab, milline tegevus või käitumine kahjustab tervist (nt suitsetamine, alkohol, vägivald).
Hammaste tervis	Teab hammaste hooldamise vahendeid.	Teab hammaste tervise jaoks vajalikke vahendeid.	Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke vahendeid ja tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures	Selgitab miks tekib hambakaaries.	Järgib hammaste hooldamise põhimõtteid igapäevaelus.

			käimine).		
Tervislik toitumine	Tunneb pildilt tuttavaid toiduaineid.	Nimetab toiduaineid.	Eristab kasulikke toiduaineid kahjulikest.	Nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa iga päev.	Oskab nimetada toiduaineid, milliseid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem.
Inimkeha tundmine	Osutab küsimise korral peale, jalgadele, kätele, suule, silmadele, ninale ja kõrvadele.	Oskab nimetada kehaosi.	Oskab nimetada kehaosi ja teab nende vajalikkust.	Oskab nimetada meeleelundeid ja nende vajalikkust.	1. Selgitab, mis on siseorganite (süda, kopsud jm) kõige olulisem ülesanne, ning teab, millised tegevused aitavad neid hoida tervena. 2. Teab tüdruku ja poisi erinevusi.
Ohutus ja turvalisus	Teab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid).	Nimetab ohtlikke esemeid.	1. Nimetab kohti, esemeid ja aineid, mis võivad olla ohtlikud (nt trepid, rõdu, aknad, kuum toit/vedelik, ravimid, terariistad, kemikaalid, elekter, veekogud). 2. Teab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole. 3. Teab, et ei tohi võõrastega kaasa minna.	1. Nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud (talvel jääle minek, mängimine ohtlikes kohtades, ujumine täiskasvanu järelevalveta, kiivrita rattasõit, tikud). 2. Teab hädaabinumbrit 112 ja oskab seda kasutada. 3. Selgitab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna.	1. Teab ja tunneb ümbritsevaid ohte (olukordadest, inimestest, keskkonnast, loomadest ja käitumisest põhjustatud ohud). 2. Teab, mis on turvalise käitumise reeglid erinevates situatsioonides ja keskkondades. 3. Teab ja kirjeldab, kuidas kutsuda abi ohuolukordades (vette kukkumine, läbi jää vajumine, tulekahju, põletus). 4. Selgitab, kuidas käituda eksinuna linnas/maal või metsas.
Kodukoha loodus: veekogud, kodupaiga mets- ja koduloomad; taimed, seened,	Tunneb rõõmu õues viibimisest.	Oskab osutamise korral nimetada lille ja puud.	Oskab nimetada tuntumaid seeni ja kirjeldada neid.	Oskab nimetada oma kodukoha olulisemat veekogu (Soolikaoja).	1. Oskab kirjeldada kodukoha loodust, nimetada ning iseloomustada metsloomi, koduloomi ja putukaid. 2. Oskab nimetada teravilju, mida kasutatakse söögiks.

ja putukad					
Loomad: erinevad elupaigad ja eluviisid, välimus, kasv, areng	Tunneb pildilt ära tuttava looma.	1. Oskab küsimise korral nimetada 2-3 tuttavat looma ja tema kehaosi. 2. Oskab küsimise korral nimetada tuttavat lindu (tihane, vares, kukk, kana). 3. Teab, et mõned loomad elavad metsas ja mõned inimeste juures (kodus).	Oskab nimetada tuttavaid loomi, kirjeldada nende välimust.	1. Oskab kirjeldada tuttavate loomade elupaiku. 2. Teab loomade käitumise erinevusi erinevatel aastaaegadel (rändlinnud, talveuni, pesaehitus ja poegade toitmine).	Nimetab tuntumaid erineva elupaiga- ja viisiga loomi ning kirjeldab nende välimust.
Putukad: erinevad elupaigad, areng ja eluviisid, välimus, kasv Taimed: erinevad kasvukohad ja vajadused, välimus, kasv, areng	Oskab nimetada tuttavaid putukaid (lepatriinu, liblikas). Teab 2-3 tuntumat puu- ja juurvilja (õun, porgand).	Oskab nimetada tuttavaid putukaid (sipelgas, mesilane). 1. Eristab tuntumaid puu- ja aedvilju välimuse ning nimetuse järgi. 2. Oskab osutamise korral nimetada tuttavaid lilli.	Teab putukate elupaiku: mesilane mesitarus, sipelgas sipelgapesas. Oskab nimetada ning kirjeldada tuttavaid puid, lilli, puu- ja köögilvilju.	Oskab nimetada putukaid ja kirjeldada nende välimust (rohutirts). Kirjeldab ja oskab võrrelda kaske, kuuske, tamme, kastanit ja mändi.	Oskab kirjeldada tuttavate putukate välimust ja nende elupaiku. Oskab nimetada ning kirjeldada aias ja metsas kasvavaid taimi (marjad: mustikas, maasikas, pohl, sõstar, tikker; puud: õuna-, piri- ja kirsipuu, toomingas, pihlakas jms).
Õö ja päev: nende vaheldumine ja sellega seotud muutused		Oskab küsimise korral iseloomustada ööd (on pime) ja päeva (on valge).	Eristab ning nimetab päeva ja ööd.	1. Oskab nimetada nädalapäevi. 2. Eristab ning nimetab hommikut ja õhtut (päeva ja öö vaheldumise	Kirjeldab oma sõnadega loodust ja inimesi erinevates tsüklites: ööpäev, nädal, aastaring.

looduses				iseloomustamine, seostamine taimede ning loomade tegevusega).	
Aastaajad: nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses ning loomade ja inimeste tegevused		Oskab nimetada talve ja suve iseloomulikke nähtusi (talvel on külm, sajab lund, suvel on soe ja paistab päike).	Oskab nimetada kõiki aastaaegu ja neid iseloomustada.	1. Oskab nimetada loomade iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (pesaehitus, talveuni, ränd lõunasse jm). 2. Oskab nimetada inimeste iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (seemnete külvamine, taimede istutamine, päevitamine, ujumine, suusatamine jm).	Seostab muutusi looduses aastaegade vaheldumisega ning oskab neid kirjeldada.
Ilmastik: erinevad ilmastikunähtused	Vastab 2-3 küsimusele ilmastikunähtuste kohta	Oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtusi (sajab lund, vihma, paistab päike).	Nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid.	1. Teab õhu vajalikkust ja kasutamist. 2. Oskab kasutada ilmastikukalendrit ja täita seda kokkulepitud tingmärkidega.	Selgitab ilmastikunähtuste seost aastaegadega.
Inimese mõju loodusele: loodushoid, säästev areng	Teab, et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta.	Mõistab, et lilli ei nopita niisama.	1. Teab, et inimene saab talvel loomi ja linde aidata. 2. Oskab hoida enda ümber puhtust looduses, kodus, koduümbruses jm.	1. Laps kasutab vett ja elektrit säästvalt ning oskab põhjendada miks seda vaja on. 2. Mõistab, et on vaja istutada puid ja muid taimi. 3. Suhtub loodusesse hoolivalt ja oskab käituda.	1. Suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning käitub seda säästvalt. 2. Kirjeldab, millised on inimtegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud tema koduümbruse loodusele. 3. Teab, et inimene on osa loodusest.

					<p>4. Teab, kuidas viga saanud või inimese hüljatud loomi aidata.</p> <p>5. Teab prügi sortimise vajalikkust ning oskab sortida lihtsamat prügi (plast, paber, olmeprügi).</p> <p>6. Soovib osaleda looduse korrastamises.</p>
<p>Valguse, temperatuuri, vee, õhu ja toitainete tähtsus taimedele ja loomadele</p>	<p>Teab, et loomad vajavad vett ja toitu.</p>	<p>Teab, et taimed vajavad vett.</p>	<p>Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett, valgust ja õhku.</p>	<p>Oskab kirjeldada erineva temperatuuri mõju taimedele, loomadele ja inimesele.</p>	<p>Selgitab valguse, temperatuuri, vee, toitainete ning õhu tähtsust taimedele, loomadele ja inimestele.</p>
<p>Valgusfoor ja tänava ületamine</p>	<p>Teab mõistet <i>sõidutee</i> ja <i>kõnnitee</i>.</p>	<p>Teab valgusfoori punase ja rohelise tule tähendust.</p>	<p>1. Teab valgusfoori tulede tähendust ja nende süttimise järjekorda.</p> <p>2. Teab, kuidas sõiduteed ületada.</p>	<p>1. Oskab ületada tänavat jalgrattaga (jalgratas käekõrval).</p> <p>2. Oskab kasutada hädaabinumbrit 112.</p>	<p>1. Oskab kirjeldada oma teekonda kodust lasteaeda.</p> <p>2. Teab, kuidas ületada ristmikku.</p> <p>3. Teab liiklemise erinevusi linnas ja maal.</p>
<p>Liiklusmärgid</p>			<p>Teab liiklusmärkide tähtsust (aitavad ohutult liigelda).</p>	<p>1. Teab liiklusmärkide tähendusi (stopp, ülekäigurada).</p> <p>2. Teab rulluiskudega ja rulaga sõitmise nõudeid (kiiver, põlve- ja küünarnukikaitsmed, ohutud sõidukohad).</p>	<p>Teab, kuidas käituda ühissõidukist väljudes.</p>
<p>Sõidukid</p>		<p>1. Teab jalgrattaga sõitmise nõudeid (kiiver, ohutu sõidukoht).</p>	<p>Teab liiklusvahendite erinevusi ja eriotstarbeliste sõidukite ülesandeid</p>	<p>Oskab ühissõidukis käituda (koha pakkumine, viisakas käitumine, pileti ostmine).</p>	

		2. Teab liiklusvahendeid ja eriotstarbelisi sõidukeid.	ning tähtsust.		
Helkur, turvatool ja -vöö		Teab helkuri kasutamise vajalikkust.	1. Teab turvatooli ja – vöö vajalikkust sõidukis. 2. Teab miks tuleb kanda helkurit.	1. Oskab kirjeldada liiklemise ohtusid erinevates ilmastikuoludes. 2. Oskab selgitada, kus ja kuidas kanda helkurit.	Teab, kuhu kinnitada helkurribad.

6.2 Valdkond „Keel ja kõne“

6.2.1 Valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Laps:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust;
- 3) tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

6.2.2 Valdkonna sisu

- 1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- 2) suhtlemine, jutustamine, kuulamine;
- 3) lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

6.2.3 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine

- 1) lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
- 2) peetakse oluliseks et lapse kõne arengut toetatakse kõigis tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõneleda; laps õpib rääkima konkreetses suhtlussituatsioonis, tegutsedes koos täiskasvanuga;
- 3) suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi ning lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;
- 4) õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi seostatult mängude ja igapäevategevuste (nt nimekirjade koostamine, joonistusele pealkirja kirjutamine, kaardi või kirja kirjutamine täiskasvanu abiga).

6.2.4 Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti

SISUPLOKID	LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED				
	2-3-aastane	3-4-aastane	4-5-aastane	5-6-aastane	6-7-aastane
Suhtlemine	<p>1. Suhtleb täiskasvanuga esemetega tegutsemise ajal.</p> <p>2. Eelistab suhtluspartnerina peamiselt tuttavat täiskasvanut.</p> <p>3. Kasutab suhtlemisel mitteverbaalseid vahendeid (osutamist) koos üksikute sõnadega.</p> <p>4. Vastab täiskasvanu küsimusele ja korraldusele tuttavas situatsioonis mingi tegevuse, häälightsuse või 1-2 sõnalise ütlusega.</p>	<p>1. Osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab oma soove ja vajadusi, vastab vajadusel rohkem kui ühe lausungiga.</p> <p>2. Kasutab erinevat intonatsiooni ja hääletugevust sõltuvalt suhtluseesmärgist (teatamine, palve jm).</p> <p>3. Kommenteerib enda ja/või kaaslaste tegevust 1-2 lausungiga.</p> <p>4. Mõistab teksti, mis on seotud tema kogemuse ja rutiinse tegevusega.</p> <p>5. Loeb peast 1-2 realist luuletust.</p>	<p>1. Algatab ise aktiivselt suhtlust.</p> <p>2. Suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostegevuses.</p> <p>3. Küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta.</p> <p>4. Kommenteerib enda ja kaaslaste tegevust 2-3 lausungiga.</p> <p>5. Räägib 2-3 lausungiga mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest.</p> <p>6. Jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi</p>	<p>1. Algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevus-situatsiooni, nt vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal, esitab tunnetusliku sisuga küsimusi (nt <i>Miks ta nii tegi?</i>).</p> <p>2. Kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääletugevust.</p> <p>3. Kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid.</p> <p>4. Kirjeldab täiskasvanu abiga mõnda olupilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust.</p> <p>5. Annab kuuldud teksti sisu edasi suunavate küsimuste abil.</p> <p>6. Jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3-5 lausungiga.</p> <p>7. Loeb peast liisusalme ja luuletusi.</p>	<p>1. Räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta (nt <i>Kus ta elab?</i>).</p> <p>2. Kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja ja narritamist.</p> <p>3. Püsib teemas, vajadusel läheb kaasa teiste algatatud teemaga.</p> <p>4. Annab edasi kuuldud teksti.</p> <p>5. Jutustab pildi või kogemuse põhjal.</p> <p>6. Parandab ja täpsustab oma teksti jutustamise ajal.</p> <p>7. Jutustab pildi või kogemuse põhjal seotud lausungitega.</p> <p>8. Jutustades seob lausungeid sõnadega <i>ja siis, siis, ja</i>.</p> <p>9. Suunab kõnega kaaslaste tegevust ja annab sellele hinnanguid.</p> <p>10. Kasutab dialoogis erinevaid suhtlusstrateegiaid (nt veenmine, ähvardamine) sõltuvalt suhtluseesmärkidest.</p> <p>11. Valib intonatsiooni ja sõnu olenevalt kaassuhtlejast (laps,</p>

			kohta ühe lausungi.	8. Mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemustega.	täiskasvanu). 12. Kirjeldab tuttavaid esemeid, nähtusi, tegevusi, andes edasi põhisisu ning olulisi detaile. 12. Tuletab mõttelüngaga tekstis iseseisvalt puuduva info. 13. Räägib sellest, mida hakkab tegema.
Grammatika	<p>1. Kasutab tuttavas situatsioonis ja tegevuses grammatiliselt vormistamata 1-2 sõnalisi lauseid.</p> <p>2. Kasutab üksikuid käände- ja pöördvorme juhuslikult mõne sõna puhul.</p> <p>3. Kasutab sõnu enamasti ühes, üksikuid sõnu juhuslikult 2-3 vormis.</p> <p>4. Väljendab kõnes mõnda järgmistest suhetest: eitus (<i>ei taha</i>), kuuluvus (<i>tädi lusikas</i>), asukoht (<i>emme siin</i>), omadus (<i>auto</i></p>	<p>1. Mõistab ning kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3-5 sõnalisi lihtlauseid.</p> <p>2. Kasutab kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi (nt <i>Joonista! Istu!</i>).</p> <p>3. Kasutab kõnes õigesti tegusõna kindla kõneviisi olevikuvorme (nt <i>sõidab, laulavad</i>).</p> <p>4. Kasutab kõnes õigesti tegusõna ma- ja da-tegevusnime (nt <i>hakkame mängima, ei taha mängida</i>).</p>	<p>1. Kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid sh koondlauseid.</p> <p>2. Kasutab kõnes õigesti enamikku käändvorme.</p> <p>3. Kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid (sidesõnad <i>ja, aga</i>).</p> <p>4. kasutab kõnes enamasti õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (nt <i>sõitis, laulsid</i>).</p>	<p>1. Kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid.</p> <p>2. Kasutab kõnes nud- ja tud-kesksõnu (nt <i>söödud-söönud</i>).</p> <p>3. Kasutab kõnes omadussõna võrdlusastmeid (<i>suur-suurem-kõige suurem</i>).</p> <p>4. Kasutab tingivat kõneviisi (<i>mängisin, mängiksin</i>).</p> <p>5. Ühildab sõnu arvus (<i>karud söövad</i>) ja käändes (<i>ilusale lillele; punase palliga</i>).</p> <p>6. Kasutab kõnes õigesti enamikku nimisõnu käändvorme mitmuses (<i>ilusatel lilledel</i>).</p>	<p>1. Kasutab kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme (<i>saab lauljaks, jookseb kivini</i>).</p> <p>2. Kasutab kõnes kõiki käändvorme ainsuses ja mitmuses, sh harva esinevaid (nt olev kääne: <i>arstina</i>).</p> <p>3. Märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes (näit lugeb p.o loeb; lillene p.o lilleline) ning osutab neile.</p> <p>4. Kasutab kõnes käändvorme harva esinevates funktsioonides (kohakäänded ajasuhte väljendamiseks: <i>hommikust õhtuni</i>).</p> <p>5. Kasutab kõnes enamasti õigesti osastava ja sisseütleva käände</p>

	<i>katki</i>), subjekti-objekti suhe (<i>issi anna pall</i>).				
Sõnavara	<p>1. Kasutab oma kogemustega seostuvaid konkreetse tähendusega sõnu (umbes 50) tuttavas situatsioonis.</p> <p>2. Kasutab nimi- ja tegusõnu (nt <i>näu</i> p.o <i>kass</i>, <i>anna opa</i> p.o <i>võta sülle</i>), ase- ja määrsõnu (nt <i>sii</i>, <i>seal</i>, <i>nii</i>).</p> <p>3. Mõistab sõnu (rohkem kui 50) ühes kindlas tähenduses tuttavas olukorras.</p>	<p>1. Kasutab nimisõnu.</p> <p>2. Kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega ta ise on kokku puutunud.</p> <p>3. Kasutab kõnes värvust, suurust jt hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu.</p> <p>4. Kasutab kõnes mõningaid üldnimetusi (nt <i>lapsed</i>, <i>riided</i>).</p> <p>5. Kasutab tagasõnu (<i>all</i>, <i>peal</i>, <i>sees</i>, <i>ees</i>, <i>taga</i>) ruumisuhete tähistamiseks.</p>	<p>1. Mõistab ja kasutab kõnes nii üld- kui ka liiginimetusi (nt <i>kuusk</i>, <i>kask-puud</i>; <i>tuvi</i>, <i>tihane</i>- <i>linnud</i>).</p> <p>2. Kasutab kõnes objektide osade/ detailide nimetusi (<i>käpad</i>, <i>saba</i>, <i>rool</i>).</p> <p>3. Kasutab kõnes mõningaid liitsõnu (<i>tutt müts</i>, <i>kelgumägi</i>) ja tuletisi (<i>täpiline</i>, <i>laulja</i>).</p>	<p>1. Kasutab kõnes mõningaid vastassõnu (nt <i>lühike</i>- <i>pikk</i>, <i>must</i>- <i>puhas</i>).</p> <p>2. Kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (nt <i>arg</i>, <i>kaval</i>, <i>igav</i>).</p> <p>3. Kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu (<i>hommik</i>, <i>päev</i>, <i>õhtu</i>, <i>öö</i>).</p> <p>4. Moodustab vajaduse korral sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (nt <i>nuga leiva lõikamiseks</i>- <i>leivanuga</i>).</p>	<p>1. Kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid määrsõnu (<i>eile</i>, <i>täna</i>, <i>homme</i>).</p> <p>2. Kasutab kõnes mõningaid samatähenduslikke sõnu (<i>jookseb</i>-<i>lippab</i>).</p> <p>3. Selgitab kujundlike väljendite (<i>tuul ulub</i>, <i>kevad koputab aknale</i>) tähendust oma sõnadega.</p> <p>4. Mõistab samatüveliste sõnade tähenduste erinevusi (<i>joonistab</i> - <i>joonistaja</i>- <i>jooneline</i>).</p> <p>5. Kasutab õigesti sihilisi ja sihituid tegusõnu (nt <i>veereb</i> - <i>veeretab</i>; <i>sõidab</i> - <i>sõidutab</i>).</p> <p>6. Kasutab kõnes inimesi ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu.</p> <p>7. Nimetab ühe õpitud kategooria piires vähemalt 2 sõna (nt <i>lilled</i>: <i>tulp</i>, <i>roos</i>).</p> <p>8. Kasutab õigesti aja- ja ruumisuhteid väljendavaid sõnu (nt <i>vahel</i>, <i>kohal</i>, <i>otsas</i>, <i>enne</i>, <i>pärast</i>).</p>
Hääldamine	1. Hääldab õigesti mõnda üksikut lühikest sõna.	1. Kasutab kõnes tuttavaid 1-2silbilisi sõnu õiges vältes ja	1. Kasutab oma kõnes tuttavaid 2-3silbilisi sõnu	1. Hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid. 2. Hääldab õigesti 3-4silbilisi	1. Kordab järele ja hääldab ise õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu.

	2. Hääldeb sõnades õigesti häälduslikult lihtsamaid häälikuid, nt <i>a, e, i, o, u, p, m, t, l</i> .	struktuuris. 2. Hääldeb õigesti enamikku häälikuid (erandid võivad olla <i>r, s, k, õ, ü</i>).	õiges vältes ja silbistruktuuris. 2. Hääldeb sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonant ühendeid (nt <i>-nt, -lt, -mp</i> jne).	tuttava tähendusega sõnu. 3. Hääldeb õigesti kõiki häälikuühendeid 1-2 silbilistes tuttava tähendusega sõnades. 4. Hääldeb õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu (nt <i>taburet, banaan, diivan</i>).	2. Kordab õigesti järele tähenduselt võõraid sõnu. 3. Hääldeb õigesti võõrhäälikuid (nt <i>Fanta, šokolaad</i>).
Kirjalik kõne	Vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatuid, täiendab täiskasvanu juttu osutamise pildile või üksiku sõna ütle misega pildi kohta.	1. Vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid: keerab lehte, osutab pildile ning kommenteerib pilte. 2. Kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid ettelõetud tekste. 3. Eristab kuulmise järgi tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest (nt <i>kass-tass, pall- sall, tuba- tupp</i>), osutades pildile või objektile.	1. Tunneb täiskasvanu häälimise või rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas. 2. Tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti. 3. Matkib lugemist ja kirjutamist, kritseldades kriidi või pliiatsiga.	1. Tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades. 2. Kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne (osutab piltidele, küsib, parandab ettelugejat tuttava teksti puhul). 3. Kirjutab õigesti üksikuid sõnu. 4. Häälleb täiskasvanu abiga.	1. Häälleb täiskasvanu abita. 2. Määrab hääliku asukoha (alguses, keskel, lõpus). 3. Nimetab ja kirjutab enamikku tähti. 4. Veerib 1-2silbilisi sõnu kokku, pikemaid sõnu loeb aimamisi ja eksib sageli. 5. Loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (nt <i>poe- ja tänavanimed, sildid</i>). 6. Kirjutades märgib õigesti 1-2silbiliste häälikuühenditeta sõnade häälikstruktuuri (nt <i>lähen koli</i>). 7. Eristab häälikuühenditeta sõnas kuulmise järgi teistest pikemat häälikut. 8. Jagab kuulnud lause sõnadeks, kasutades sõnade arvu märkimiseks abivahendeid.

					<p>9. Muudab täiskasvanu abiga sõna vältestruktuuri (nt <i>koll-kool</i>; <i>innalina</i>; <i>tibu- tippu</i>).</p> <p>10. Tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri.</p>
--	--	--	--	--	---

6.3 Valdkond „Matemaatika“

6.3.1 Valdkonna eesmärgid

Laps:

- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuse põhjal;
- 3) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ning kirjeldab ja järjestab oma päevategevusi;
- 4) mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- 5) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- 6) suudab kirjeldada ümbritsevat ruumi kujundmõistete abil;
- 7) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

6.3.2 Valdkonna sisu

- 1) hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine;
- 2) suurused ja mõõtmine;
- 3) geomeetrilised kujundid.

6.3.3 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine

- 1) last innustatakse nähtuste ja esemete maailma korrastama ja kujundama ning selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemete vahelisi seoseid, leiab esemetes erinevusi ja sarnasusi ning oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- 2) last harjutatakse määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ning kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- 3) seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, ergutades sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaisting;
- 4) last suunatakse ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- 5) toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist erinevates objektides sarnaste ja erinevate tunnuste ning omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

6.3.4 Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti

ÜLDTEEMA	LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED				
	2-3aastane	3-4aastane	4-5aastane	5-6aastane	6-7aastane
Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine	<p>1. Rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (värvus, kuju, suurus vms) järgi hulgaks.</p> <p>2. Leiab erinevate esemete hulgast <i>palju</i> ja <i>üks</i>. Loendab asju kolme piires ja ning vastab küsimusele <i>mitu on?</i>.</p>	<p>1. Otsustab, kas nimetatud ese kuulub (ei kuulu) moodustatud hulka.</p> <p>2. Paaride moodustamisega (üksühesesse vastavusse seadmisega) saab teada, et esemeid on võrreldavates hulkades <i>sama palju</i>.</p>	<p>1. Rühmitab esemeid, olendeid kahe erineva tunnuse alusel (rühma lapsed on poisid ja tüdrukud).</p> <p>2. Võrdleb esemate hulki paaridesse seades ning otsustab, mida on <i>rohkem kui</i>, <i>vähem kui</i>.</p> <p>3. Tutvub arvudega kuni 10ni.</p>	<p>1. Loendab 12 piires, teab arvude rida 12ni.</p> <p>2. Tunneb numbrimärke.</p> <p>3. Võrdleb hulki (<i>on suurem kui</i>, <i>on väiksem kui</i>).</p> <p>4. Paneb kokku kahe hulga esemed ja liidab. Loendab saadud tulemusi.</p> <p>5. Võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab.</p>	<p>1. Moodustab arvude rida 12ni.</p> <p>2. Liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb ja kasutab vastavaid sümboleid (+, -, =).</p> <p>3. Oskab nimetada antud arvule eelnevat ja järgnevat arvu.</p> <p>4. Oskab koostada matemaatilisi jutukesi kahe etteantud hulga järgi.</p> <p>5. Oskab kasutada sümboleid < >.</p>
Suurused ja mõõtmine	Näeb ja leiab esemetes erinevusi.	Võrdleb (järjestab) kahte eset suuruse (suurem- väiksem), pikkuse (pikem-lühem), laiuse (laiem-kitsam) järgi ja kasutab mõisteid.	<p>1. Järjestab esemeid kõrguse järgi (kõrgem- madalam).</p> <p>2. Järjestab 3 eset suuruse, pikkuse ja laiuse ja kõrguse järgi.</p>	<p>1. Järjestab kuni 5 eset suurustunnuse järgi.</p> <p>2. Leiab vaadeldavast objektist silma järgi <i>suurema- väiksema- sama suure</i> ning kontrollib objekte kõrvutades.</p> <p>3. Hindab kaugust võrreldes teiste objektidega.</p> <p>4. Järjestab raskuse ja paksuse järgi.</p>	<p>1. Teab igapäevaelus kasutatavaid pikkusmõõte cm, m ja km; mahumõõtu liiter; massimõõtu kg; rahaühikuid kroon ja sent ning kasutab neid mängutegevustes.</p> <p>2. Mõõdab koos õpetajaga pikkust, laiust, kõrgust, raskust ja vedelikku kokkulepitud mõõtevahenditega.</p>

Geomeetrilised kujundid	1. Leiab samasuguse kujundi peale-, kõrvuti- või sisseasetamise teel. 2. Eristab palli ja klotsi.	1. Kompimise-veeretamisega eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid, sh ringi ja ruutu. 2. Leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmatoast ja õuest.	Nimetab kolmnurka, ruutu, ristkülikut ja ringi ning leiab sarnaseid kujundeid ümbritsevast.	1. Koostab mustreid, laob pilte kujunditest. 2. Oskab nimetada kera. 3. Oskab kirjeldada ruudu ja ristküliku sarnasusi ja erinevusi.	Eristab ruumilisi kujundeid (kuup, kera, püramiid, risttahukas) tasapinnalistest kujunditest (ruut, ring, ristkülik ja kolmnurk).
Orienteerumine ajas	Vestleb <i>ööle</i> ja <i>päevale</i> iseloomulikust ning matkib tegevusi mängus.	1. Leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid. (pildidel, vestluses vm). 2. Eristab <i>hommikut</i> ja <i>õhtut</i> (kirjeldab tegevusi).	Teab ööpäeva osi <i>hommik-päev-õhtu-öö</i> ; kirjeldab tegevusi ja sündmusi <i>täna</i> .	1. Kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel ja teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi. 2. Teab enda sünnikuud ja-päeva. 3. Eristab mõisteid <i>kiiresti-aeglaselt, varsti, hiljem, kohe</i> .	1. Teab kuude nimetusi. 2. Määrab kellaega täistundides. 3. Kasutab kõnes õigesti sõnu enne, praegu, hiljem- varem, noorem- vanem.
Orienteerumine ruumis	Orienteerub oma kehal ja näitab, mis asub <i>ülal- all, kõrval, ees- taga</i> .	Määrab teiste laste ja esemete asukohta enda suhtes: <i>ülal-all, ees- taga (minu ees- minu taga jne)</i> .	1. Määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes (<i>seisan Alo taga; olen tahvli ees</i>).	1. Määrab eseme asukohta teise eseme suhtes: <i>all-peal, kohal, keskel, ääres</i> . 2. Orienteerub ruumis (õues) juhendite järgi.	1. Määrab paremat ja vasakut poolt. 2. Orienteerub tasapinnal (paberil).

6.4 Valdkond „Kunst“

6.4.1 Valdkonna eesmärgid

Laps:

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid objekte ja sündmusi ning oma kujutlusmaailma;
- 3) vaatab, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ning tarbeesemeid;
- 4) kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- 5) kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 6) vaatab kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

6.4.2 Valdkonna sisu

- 1) kujutamine ja väljendamine: mõtete ning tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 2) kujundamine: objektile vormi, kuju ja esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 3) tehnilised oskused: voolimine, maalimine, joonistamine ja meisterdamine;
- 4) kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest ja kunstist.

6.4.3 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine

- 1) lapsele antakse võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning väljendada oma maailmanägemust;
- 2) suunatakse last jälgima kaaslasti päeva jooksul vabas või konkreetses tegevuses, vaatlema ümbritsevat looduses ja tehiskeskkonnas, väljasõidul ettevõttesse või taludesse, ning kasutama saadud tähelepanekuid voolides, joonistades, maalides ja meisterdades;
- 3) kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- 4) arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ja avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ning loovalt kombineerida;
- 5) julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse algatus- ja kujutlusvõimet, jälgides, et säiliks tema isikupärane väljendusviis;

6) korraldatakse kunstitegevusi ka õues ning kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule kui ka liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;

7) innustatakse last tehtut analüüsima ja arutlema, miks kujutas ta esemeid, nähtusi just sellel viisil, mis materjale ja tehnikaid ta kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödesse tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

6.4.4 Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti

ÜLDTEEMA	LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED				
	2-3aastane	3-4aastane	4-5aastane	5-6aastane	6-7aastane
Kujutamine ja väljendamine	Tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest.	1. Leiab kritselduste hulgast nime(tuse) andmist või loo jutustamist väärivaid kujundeid. 2. Leiab ümbritsevast juhendamise toel kollase, punase ja rohelise värvi.	1. Jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest kui ka oma fantaasiast. 2. Tunneb sinist, kollast, punast, rohelist, valget, musta värvi.	1. Kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete jne kujutamiseks värvitoone oma seostest ja tunnetest lähtuvalt. 2. Võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone, teab lisaks eelnevatele värvidele ka pruuni ja roosat.	1. Kasutab loovalt geomeetrilisi kujundeid ja nende kombinatsioone. 2. Püsib töös valitud teemas, tõlgendades seda isikupäraselt. 3. Jutustab tegelaste tegevustest, omavahelistest suhetest ning tegevusajast ja-kohast. 4. Rõhutab kõige tähtsamat oma töös värvi, suuruse või asukoha valikuga. 5. Nimetab erinevaid värvitoone (hallikas, taevasinine jne).
Kujundamine	Kaunistab tasapinnalisi esemeid (paber, papptaldrik, plaat vms).	Kaunistab täppide või joontega tasapinnalisi ja ruumilisi esemeid.	1. Koostab elementidest lihtsa kordumisskeemiga mustririba eseme äärisel kaunistamiseks (tass, müts vm). 2. Kujundab õpetaja abiga tähtpäevakaardi.	1. Valib tähtpäevakaarti kujundades sündmuse meeleoluga sobivad motiivid. 2. Valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šabloonil või templi abil selle valitud kohale esemel.	1. Märkab mustri rütmi ja suudab seda jätkata. 2. Selgitab omavalmistatud esemete otstarvet ja nimetab koha, kuhu see sobib. 3. Aitab kujundada tähtpäevadega seotud peolauda ja ruumi.
Voolimine	Tutvub voolimis-materjaliga	1. Õpetajat jäljendades muljub ja	1. Õõnestab ümarvorme süvendit	1. Kasutab iseseisvalt erinevaid	1. Valmistab õpetajaga koos uusi voolimissegusid.

		näpistab, rullib ja veeretab voolimismaterjale. 2. Teeb sõrme või pulgaga pehmesse voolimismaterjali jäljendeid.	pöidlaga vajutades. 2. Muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades.	voolimismaterjale. 2. Loob soovitud esemeid töödeldes nii ümar- kui ka piklikke vorme. 3. Ühendab voolitud detailid omavahel.	2. Arvestab erinevate voolimissegude eripära.
Joonistamine	Kasutab kriiti või värvipliatsit erinevate joonte tegemiseks.	Tekitab iseseisvalt jämedate joonistusvahenditega erinevaid jälgi (täppe, vertikaalseid ning horisontaalseid jooni).	Tekitab joonistusvahenditega erinevaid jooni (lainelisi, katkendlikke, spiraalseid), püsides paberi piirides.	1. Kasutab joonistusvahendeid liigse surveta. 2. Joonistatud sümbolid täienevad ja muutuvad keerukamateks. 3. Joonistades ning värvides muutub joonte tihedus.	1. Kasutab koos erinevaid joonistusvahendeid nende olemusest lähtuvalt. 2. Värvides varieerib käe liikumise suunda. 3. Sobitab pindu kattes heledaid ja tumedaid, peeni ja jämedaid jooni.
Maalimine	Tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni.	1. Trükib näpuvärvidega sõrmede ja kogu käega. 2. Vajutab jäljendeid, kattes templi õpetaja abiga värviga.	1. Võtab pintslile vajaduse korral lisaks värvi ja katab pindu. 2. Katab templi iseseisvalt värviga ja vajutab jäljendeid.	1. Teeb objektidele väiksemaid detaile pintslivajutuste ja -tõmmetega. 2. Ei kata maalides juba küllaldaselt kaetud pindu korduvalt. 3. Segab värve uute toonide saamiseks.	1. Kasutab pintslit erinevalt (pintslit ots, külg). 2. Kasutab töös eri jämedusega pintsleid. 3. Püüab vältida värvide määrdumist.
Meisterdamine		Kortsutab iseseisvalt pehmet paberit.	1. Rebib ja lõikab paberist ribasid ning tükke ja kleebib need sõltuvalt töö olemusest. 2. Katab aluspinna liimiga, puistab sellele	Valib meelepäraseid meisterdamisvahendid ning neid ühendades või kombineerides loob oma töö.	1. Kujundab või täiendab oma tööd, kleepides sellele erinevast materjalist tükke jm. 2. Oma mõtete teostamiseks ning erinevate materjalide liitmiseks leiab sobivaimad

			erinevaid objekte ja liimib kujundeid. 3. Lükib paelale või traadile auguga esemeid.		võtted. 3. Valmistab ise lihtsa mänguasja täiskasvanu juhendamisel.
Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist	Vaatleb pilte, näidispilte ja raamatu illustratsioone ning vastab küsimustele.	Näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest küsimuste abil.	1. Vaatleb omal algatusel raamatu-illustratsioone ja kunstitöid, esitab nende kohta küsimusi ja avaldab arvamust. 2. Suhtub heasoovlikult kaaslaste töödese. 3. Jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töödes kujutanud.	Nimetab, mis materjale ta on oma töös kasutanud.	1. Teoseid või ümbritsevaid objekte vaadeldes ning kirjeldades märkab detaile, värve ja tajub meeleolu. 2. Fantaseerib ja jutustab teose juurde ka loo: mis juhtus enne, mis juhtub pärast. 3. Kasutab raamatu-illustratsioone, fotosid ja kunstiteoseid oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi.

6.5 Valdkond „Muusika“

6.5.1 Valdkonna eesmärgid

Laps:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

6.5.2 Valdkonna sisu

- 1) laulmine;
- 2) muusika kuulamine;
- 3) muusikalis- rütmiline liikumine;
- 4) pillimäng.

6.5.3 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine

- 1) esikohal on emotsionaalne ja aktiivne muusikaalane tegevus;
- 2) kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis- loomingulisi võimeid, kultuurilis- sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- 3) arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ning tunnustusele;
- 4) kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuste valdkondades, muusika on igapäevaelu osa nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- 5) seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis- rütmiline liikumine, mängud, tantsud;
- 6) muusikapalade (laulude, muusika kuulamise palade, tantsude ja mängude, pillilugude valikul arvestatakse laste huve ning ea- ja jõukohasust.

6.3.4 Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti

ÜLDTEEMA	LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED				
	2-3aastane	3-4aastane	4-5aastane	5-6aastane	6-7aastane
Laulmine	1. Kuulab ja jälgib õpetaja laulu. 2. Püüab kaasa laulda.	1. Huvitub laululisest tegevusest, laulab õpetajaga kaasa. 2. Osaleb laulude esitamises.	1. Püüab laulda rühmaga samas tempos. 2. Laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule.	1. Laulab väljahingamisel loomuliku häälega. 2. Püüab esitada laule rühmaga samas tempos. 3. Laulab koos teistega peast õpitud rahva- ja lastelaule.	1. Laulab ilmekalt lähtudes laulu ja teksti karakterist eakohaseid rahva- ja lastelaule. 2. Laulab peast õpitud rahva- ja lastelaule ning esitab neid üksi või rühmas.
Muusikalis-rütmiline liikumine	Sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile (keerutamine, hüplemine, lehvitamine, käte peitmine vms).	Liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule, arvestades pulssi ja meetrumit (nt kõnd ja jooks, jalaga koputamine, keerutamine paarilisega).	1. Väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu (nt loova liikumisega). 2. Tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (nt põlvetõstekõnd ja – jooks, liikumine hanereas ja ringis). 3. Osaleb laulumängudes.	1. Muudab liikumist muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumise põhjal (tempo, dünaamika, register), arvestades pulssi ja meetrumit (liigub hanereas ja ringis nii üksi kui paaris). 2. Esitab õpetaja seatud tantse, kasutades õpitud tantsuelemente.	1. Liigub ja tantsib sünkroonis teistega, kasutades nt hüpaksammu ja eesgaloppi. 2. Könnib, jookseb ja reageerib muusika tempo muutustele rütmiliselt täpselt (nt muudab liikumissuunda muusika tempo ja dünaamika järgi).
Muusika kuulamine	Tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast.	Reageerib emotsionaalselt muusika iseloomule (nt plaksutab, kõigutab keha vms).	1. Kuulab laulu ja muusikapala. 2. Väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas	1. Kuulab laulu ja muusikapala huviga, selgitab kuuldot. 2. Väljendab kuulatud muusikas tajutud	1. Tunneb ja eristab lihtsamaid vokaal- ja instrumentaalžanre (hällilaul, marss, tantsuviis, rahvalaul). 2. Väljendab loovalt muusika

			tajutud kontrastseid meeleolusid liigutuste ja liikumisega. 3. Tunneb kuulmise järgi ära õpitud laule.	meeleolusid erinevate muusikaliste tegevuste (liikumise, laulmise, pillimängu) kaudu.	kuulamisest saadud elamusi, iseloomustades kasutab eakohast sõnavara.
Pillimäng	Mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuulnud muusikale kehapillil (plaksutab, patsutab) või rütmipillil (kõlapulgad, kellukesed, sahistid).	Mängib muusikat kuulates, liikudes, lauldes kaasa pulssi või rütmi kehapillil, kõlapulkadel, randmekuljustel, väikesel trummil ja marakal.	1. Mängib rütmipille (nt kõlakarp, trumm, kuljused, pandeira) muusika kuulamise liikumise ja laulmise saateks. 2. Eristab kuulates neid tämbri järgi.	1. Mängib ja tunneb kuulates tämbri järgi ära õpitud rütmipille. 2. Mängib rütmisaateid lasteriimidele ja -lauludele. 3. Mängib tamburiini, kõlatoru, võrutrummi ja kastanjette.	1. Ansamblimängus osaledes püüab alustada ja lõpetada koos teistega ning mängida nendega ühes tempos. 2. Mängib erinevatel rütmi- ja meloodiapillidel lihtsamaid kaasmänge.

6.6 Valdkond „Liikumine“

6.6.1 Eesmärgid

Laps:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

6.6.2 Valdkonna sisu

- 1) liikumisalased üldteadmised hügieenist, ohutusest, samuti terminoloogia ja mõistete valdkond;
- 2) põhiliikumiste kujundamine ja kehaliste võimete arendamine;
- 3) liikumismängud tervise tugevdamiseks, kiiruse ja vastupidavuse arendamiseks, kasutatakse integreeritult ka teistes õppe- ja kasvatustegevuste valdkondades;
- 4) erinevad spordialad (võimlemine, sportmängud, ujumine, suusatamine jne);
- 5) tants ja rütmika.

6.6.3 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine

- 1) arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, painduvus) kujunevad ja arenevad tegevusi regulaarselt korrates;
- 2) rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik- arenduslike liikumisviisidega, nt suusatamine, ujumine jms;
- 3) peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: kui kehalisi harjutusi tehakse korrapäraselt, kujunevad positiivsed iseloomuomadused;

4) ergutatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslast arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema ning mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;

5) arendatakse põhiliikumisi, koordineerimist, rühti, tasakaalu, liikumisvõimet ja peenmotoorikat (täpsust, näo- ja sõrmelihaste kontrollimise oskust) ning antakse tagasisidet.

5.6.4 Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti

ÜLDTEEMA	LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED				
	2-3aastane	3-4aastane	4-5aastane	5-6aastane	6-7aastane
Liikumis-teadmised	<p>1. Sooritab harjutusi aktiivselt ja entusiastlikult.</p> <p>2. Liigub õpetaja juhendamisel võimalikult ohutult.</p>	<p>1. Valib õpetaja korraldusel teiste riiete hulgast välja võimlemisriided.</p> <p>2. Osaleb lasteaia spordipäeval.</p>	<p>1. Sooritab tuttavaid harjutusi õpetaja korralduste ja sõnaliste seletuste järgi.</p> <p>2. Järgib meeldetuletamisel hügieeninõudeid.</p> <p>3. Püüab arvestada rühmakaaslasi aktiivses tegevuses.</p>	<p>1. Nimetab kodukohas harrastatavaid spordialasid ja peetavaid võistlusi.</p> <p>2. Teab spordivahendite nimetusi ning kasutab erinevaid vahendeid ohutult, sobival viisil ja kohas.</p> <p>3. Õpitud tegevustes kasutab võimalikult ohutuid liikumisviise.</p>	<p>1. Arvestab rühmakaaslasi aktiivses tegevuses.</p> <p>2. Teab ja kasutab mõisteid õpitud terminoloogia piires.</p> <p>3. Mõistab hügieeninõuete olulisust.</p> <p>4. Liikudes ja mängides peab kinni üldistest ohutusreeglitest.</p> <p>5. Nimetab erinevaid spordialasid ja mõne Eesti tuntuima sportlase.</p> <p>6. Õnnetuse või ohu korral teab, kuidas kutsuda appi täiskasvanu.</p>
Põhiliikumised Üldarendavad harjutused	<p>1. Ronib ning roomab üle ja läbi väikeste takistuste.</p> <p>2. Kõnnib piiratud pinnal.</p> <p>3. Viskab palli.</p>	<p>1. Sooritab põhiliikumisi.</p> <p>2. Säilitab kõndides ja joostes sihi.</p> <p>3. Säilitab tasakaalu pingil ja piiratud pinnal.</p>	<p>1. Sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes.</p> <p>2. Teeb koordineeritud, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi.</p>	<p>1. Kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes.</p> <p>2. Sooritab tasakaalu nõudvaid harjutusi.</p> <p>3. Teeb harjutusi väikevahenditega.</p>	<p>1. Käsitseb väikevahendeid aktiivses tegevuses.</p> <p>2. Sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud ja rütmilised.</p> <p>3. Ronib varbseinal vahelduva sammuga.</p> <p>4. Säilitab tasakaalu liikudes ja paigal olles.</p>

					5. Kasutab harjutusi tehes mõlemat kätt.
Liikumismängud	Mängib koos juhendaja ja kaaslastega kõnni- ja jooksumänge.	1. Mängib matkiva sisuga 1-2 reegluga kõnni- ja jooksumänge. 2. Mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega loovmänge.	1. Mängib 2-4 reegluga liikumismänge. 2. Pingutab end rühmategevustes ühise eesmärgi nimel.	1. Mängib kollektiivseid võistlusmänge. 2. Osaleb jõukohastes teatevõistlustes. 3. Tunneb rõõmu saavutuste üle.	1. Käsitseb mängu- ja spordivahendeid loovmängudes. 2. Võistleb kombineeritud teatevõistlustes. 3. Mängib sportlike elementidega mängu (korvi visked, jalgpall jm). 4. Organiseerib ise liikumismänge. 5. Peab kinni mängureeglitest ja kasutab ausa mängu põhimõtteid.
Spordialad: võimlemine	1. Sooritab ettenäitamise ja juhendamise järgi asendeid ja liikumisi. 2. Jookseb veereva vahendi (pall, rõngas) järel.	1. Sooritab võimlemisharjutusi erinevate vahenditega eri asendites. 2. Teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi koos õpetaja ja kaaslastega.	1. Sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni. 2. Hoiab oma kohta ringis ja viirus.	1. Püüab valitseda oma liigutusi koordinatsiooni ja tasakaalu nõudvates harjutustes. 2. Teeb painduvust, kiirust, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi. 3. Hoiab oma kohta kolonnis.	1. Püüab harjutusi tehes valitseda oma kehahoidu, liigutusi ja tasakaalu nii ruumis, maastikul kui ka tänaval. 2. Teeb vahenditega harjutusi eakohaselt. 3. Sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid tegevusi.
Spordialad: kelgutamine, suusatamine	1. Istub kelgul ja hoiab tasakaalu mäest laskudes. 2. Veab tühja kelku.	Sõidab kelguga iseseisvalt nõlvakust alla.	Viib kelgu iseseisvalt märke ja sõidab sealt alla.	Veab üksi, kahekesi, kolmekesi kelgul kaaslast.	1. Käsitseb suusavarustust õpetaja abiga. 2. Suusatades kasutab libisemist. 3. Osaleb kelguvõistlustel.

Spordialad: ujumine				<ol style="list-style-type: none"> 1. Mängib veemänge ega karda vett. 2. Järgib õpetaja juhendamisel ohutusreegleid. 3. Järgib basseini kasutamise hügieenireegleid. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hingab vette. 2. Kasutab ujumisoskuse arendamiseks abivahendeid. 3. Järgib basseini kasutamise ohutusreegleid.
Tants ja rütmika	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutab liikudes rütmipille juhendaja abil. 2. Sobitab juhendaja abil liikumist muusika järgi. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt muusika järgi. 2. Sooritab õpetaja juhendamisel liigutusi muusika järgi erinevas tempos. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sooritab imiteerivaid liigutusi muusika järgi. 2. Plaksutab ja liigub vastavalt rütmile. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jäljenda liikumisega erinevaid rütme. 2. Liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele.. 3. Liigub muusika järgi iseseisvalt ja vabalt. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga. 2. Püüab sooritada rütmiliikumisi ühel ajal kaaslastega. 3. Kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides. 4. Liigub enda tekitatud rütmi järgi ning vahelduva tempoga. 5. Väljendab liikumise kaudu emotsioone. 6. Kasutab liikudes loovalt vahendeid (linte, rätte, rõngaid).
Vaba aeg ja loodusliikumine	Mängib vabamängus iseseisvalt.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Matkab õpetajaga looduses. 2. Teeb kaasa kuni 500 m pikkuse rännaku, püüdes paaris. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Algatab iseseisvalt mängu. 2. Tegutseb iseseisvalt lasteaia õuealal. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutab spordi- ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt. 2. Sooritab rännakuid ja orienteerub koos õpetajaga. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Suudab sõita tõukerattaga ja kahe rattalise rattaga ning suusatada. 2. tegutseb iseseisvalt mänguväljakul. 3. Mängib lihtsamaid maastikumänge.

7. LAPSE ARENGU JÄLGIMINE

7.1 Arengu jälgimise põhimõtted

Lapse arengu analüüsimine ja hindamine on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks, õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga ning lapse koolivalmiduse välja selgitamiseks.

Lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist. Pedagoogid viivad vaatlusi läbi kindla plaani alusel ning lapsi jälgitakse nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka pedagoogi suunatud tegevustes.

Lapse arengu jälgimise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe - ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused.

7.2 Arengu jälgimise meetodid

Lapse arengu hindamist viib õpetaja läbi 1-2x aastas, olenevalt laste vanusest (sügisel ja/või kevadel), täites laste arengu jälgimise tabelit (vt lisa 3). Kuna mäng on eelkoolieas lapse põhitegevuseks, siis ühel korral aastas (kõik aastad kajastuvad ühel lehel) paneb õpetaja eraldi kirja lapse mänguoskused (vt lisa 4).

Arengukirjelduste koostamisel ja sõnalise hinnangu andmisel on orientiiriks lapse arengu eeldatavad tulemused. Need esitatakse kehalise, vaimse ja sotsiaalse arengu näitajatena. Selline jaotus on tinglik, sest üht ja sedasama näitajat on võimalik vaadelda eri aspektidest.

Lapse arengu eeldatavaid tulemusi ei käsitata kõigile kohustuslikuna, need on teatud üldtunnustatud tähised, mis aitavad kavandada lapse arenguks vajalikke tegevusi. Arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut, tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huve. Lapsevanematele tutvustatakse lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust lastevanemate koosolekutel või arenguveestlustel.

Lapse koolivalmidust hindavad kõik lapsega töötavad pedagoogid, vajadusel tehakse koostööd erispetsialistidega (logopeed, eripedagoog).

Õppe- ja kasvatustegevuse planeerimisel lähtutakse lapse arengu analüüsitulemustest.

7.3 Dokumenteerimine

7.3.1. Lapse arengu jälgimise dokumenteerimine.

Lasteasutuse õpetaja jälgib kavakindlalt lapse arengut. Iga lapse jaoks on arengumapp, kuhu kogutakse alltoodud vaatluste materjalid lapse lasteaia viibimise aja lõpuni.

AEG	TEGEVUS
sügis	Lapse vaatluse ankeet 2-3a, 3-4a, 6-7a. / arenguestlus (tagasiside lapse arengu kohta)
oktoober - november	Joonistamine teemal „Mina ise“ + lapse „allkiri“. <i>Joonistuse taha lisab õpetaja kuupäeva ja lapse kommentaarid oma töö kohta.</i> Lapse jutt kirjutatakse üles sisu ja sõnastust muutmata (last abistatakse vabalt valitud suunavate küsimustega) või ... joonistamine teemal „ Minu pere “ Joonistuse taha lisab õpetaja samuti kuupäeva ja lapse kommentaarid oma töö kohta. Lapse jutt kirjutatakse üles sisu ja sõnastust muutmata.
detsember - veebruar	Loovuse harjutus. Harjutuse valib õpetaja. Töö taha lisab õpetaja kuupäeva ja lapse kommentaarid. <i>Laps teeb sama harjutust igal aastal samal harjutuspõhjal.</i>
kevad	Lapse vaatluse ankeet / arenguestlus (tagasiside lapse arengu kohta) 1x aastas. Aeg valikuliselt sügis või kevad.
kevad	Lapse mängu vaatlust viiakse läbi 1 x aastas. Erinevad mänguoskused kantakse tabelisse, kus kajastuvad kokku kõik lasteaia aastad.
mai	Iga laps valib aasta jooksul tehtud tööde hulgast (kaks) talle enam meeldinud tööd ja need lisatakse lapse arengumappi.

Erirühmades lapse arengu jälgimise kava:

AEG	TEGEVUS
õppeaasta jooksul	Arenguestlus vähemalt 1x aastas igas erirühmas (aeg valikuliselt sügis või kevad). Lapse kognitiivse ja kõne arengu hinnangu põhjal koostatakse lapsele IAK, mille sisu tutvustatakse lapsevanemale arenguestlusel. Nublu ja Pipi (tasandusrühmas) rühmas täidetakse lapse vaatluse ankeet / tagasiside lapse arengu kohta vestlusena lapsevanemaga.
oktoober / november	Kui laps on võimeline, siis joonistab teemal „Mina ise“ või „Minu pere“. Joonistuse taha lisab õpetaja kuupäeva ja lapse kommentaarid oma töö kohta. Lapse jutt kirjutatakse üles sisu ja sõnastust muutmata.
talv	Lapse vabategevuse ehk mängu vaatlus 1x aastas (vt. lisa 5)

mai	Iga laps valib aasta jooksul tehtud tööde hulgast talle enam meeldinud tööd ja need lisatakse lapse arengumappi.
	Sobitusrühmas valib õpetaja aasta jooksul lapse arengut kõige paremini iseloomustava tehtud tööd, tegevused või oskused, mida laps on saavutanud.
lasteaiast lahkudes	Lisatakse mappi lapse individuaalsuse kaardi väljavõte.

Arengumappi võib lisaks panna veel mõne huvitava või õpetaja meelest silmapaistva ja lapse arengut iseloomustava töö. Arengumappi lisatakse õpetajate äranägemist mööda veel mõndagi huvitavat: lapse vahvaid ütlushi, lapse käe- ja jalajälgi erinevas vanuses, fotosid jms.

Lapse lasteaiast lahkumisel antakse arengumapp lapsevanemale.

7.3.2. Lasteaia lõpetamine.

Lasteaia lõpetamisel antakse lapsele koolivalmiduskaart (vt lisa 6.) ja lasteaia õppekava läbimise kohta lõputunnistus (vt. lisa 7).

8. ÕPPEKAVA UUENDAMINE JA TÄIENDAMINE

1. Õppekava uuendamine on pidev protsess. Muudatused kantakse õppekavasse vastavalt vajadusele.
2. Rakvere Triinu Lasteaia õppekava arendamine toimub kõigi pedagoogide, erispetsialistide, juhtkonna ja hoolekogu koostöös.
3. Rakendumise analüüsimiseks kasutatakse erinevaid töövorme (sisehindamine, pedagoogilised ning tööühmade koosolekud).
4. Kõik arvamused ja muudatusettepanekud on oodatud ning arutatakse läbi majasisese arendustöö tööühma poolt.
5. Õppekava uuendades ja täiendades lähtutakse sisehindamise tulemustest ning pedagoogide, lapsevanemate ja erispetsialistide arvamustest.
6. Pedagoogilise nõukogu otsusest lähtuvalt kinnitab juhataja õppekava käskkirjaga.

Lisa 1 HEV lapse individuaalsuse kaardi (IK) täitmise juhend
Rakvere Triinu lasteaed

I TASAND

Üldandmed lapse kohta

1. Täidavad õpetajad.
2. Täidavad logopeedid lähtuvalt lapse kõne uuringu tulemustest.
3. Hinnangu annab eripedagoog.
4. Kokkuvõte lapse arengust, soovitusel/kokkulepped edasiste tegevuste osas.

II TASAND

1. Vestlus lapsevanemaga, kokkulepete sõlmimine edasisteks tegevusteks.
2. Individualiseerimine ja diferentseerimine. Märgitakse last toetavad tegevused ja teostajad, avatakse vajadusel individuaalne arenduskava - IAK.

IAK täitmise juhend:

- IAK avatakse kõigile erirühma lastele ja vajadusel tavarühma lapsele.
 - IAK täitmisel tehakse koostööd lapsevanematega, logopeediga, eripedagoogiga ning vajadusel kaasatakse teisi lasteaia töötajaid (juhtkond, liikumis- ja muusikaõpetaja).
 - Lähtuvalt I tasandi kokkuvõttest avatakse IAK ühes, mitmes või kõikides arenguvaldkondades (üld - ja peenmotoorika, sotsiaalsed oskused, kommunikatsioon, mina ja keskkond) või õppetegevuse valdkondades.
 - IAK- le märgitakse: lapse nimi, vanus, õppeaasta, eeldatavad oskused valdkonniti, kokkulepped lapsevanemaga.
 - Oskuse omandamisel määratakse vajadusel uus.
 - Lapse IAK- d analüüsitakse kaks korda õppeaastas.
 - IAK rakendumise tulemuslikkusest (II tasand p.3) tehakse kokkuvõte 1 kord õppeaastas kevadel.
3. Kokkuvõtted ja ettepanekud

III TASAND

1. Lasteaeda esitatud haridusasutuse - väliste spetsialistide/komisjonide soovitusel
2. Kokkuvõte ja ettepanekud

HEV LAPSE INDIVIDUAALSUSE KAART (IK)

Rakvere Triinu lasteaed

ITASAND

Üldandmed lapse kohta

Nimi:

Sünniaeg:

Rühma liik:

Kodune keel(ed):

Kaardi avamise aeg:

1. *Õpetajate hinnang.*

Üld- ja peenmootorika, füüsiline areng.

--

Eneseteenindus - oskused ja abi vajadus.

--

Silmaring, huvid ja motivatsioon.

--

Mäng ja sotsiaalsed oskused - mänguoskused, suhted kaaslastega/täiskasvanutega.

--

Emotsionaalne seisund ja käitumine.

--

Suhtlemine ja kõne – mitteverbaalne, verbaalne suhtlemine, kõne mõistmine ja kasutamine.

--

Tunnetustegevus - tähelepanu, taju, mälu, mõtlemine

--

Õppe- ja kasvatustegevus.

<i>Valdkonnad</i>	<i>Lapse oskused ja arendamist vajavad küljed</i>
Keel ja kõne	
Matemaatika	
Kunst	
Muusika	
Liikumine	
Mina ja keskkond	

2. *Logopeedi hinnang - lapse kõne uuringu tulemused.*

Kõnesoov ja suhtlemine	
Kõne mõistmine	
Hääldus/sõnavara/ lause	
Jutustamine	

3. *Eripedagoogi hinnang.*

--

4. *Kokkuvõte lapse arengust, soovitusel/ kokkulepped edasiste tegevuste osas.*

--

II TASAND

1. Kokkulepped lapsevanemaga

--

2. Individualiseerimine ja diferentseerimine, IAK

Toetavad tegevused	Teostajad

3. Kokkuvõtte ja ettepanekud

--

Kuupäev:

Lapsevanem:

Õpetajad:

Logopeed:

Erivajadustega laste õppe koordinaator:

III TASAND

1. Lasteaeda esitatud haridusasutuse - väliste spetsialistide/ komisjonide soovitusel

Komisjon/ spetsialist	Soovitused	Tegevuse rakendamine

2. Kokkuvõtte ja ettepanekud

--

Kuupäev:

Lapsevanem:

Erivajadustega laste õppe koordinaator:

Lisa 2

LAPSE NIMI:

VANUS: LK 1

RAKVERE TRIINU LASTEAED
INDIVIDUAALNE ARENDUSKAVA

..... RÜHM

ÕPPEAASTA:

VALDKOND:

ÜLDOSKUS:

--

Osaoskus	Ei soorita	Sooritab osaliselt	Oskus omandatud

KOKKULEPPED LAPSEVANEMAGA/LAST TOETAVATE ISIKUTEGA

--

Lapsevanem:

Õpetaja:

Tugispetsialist:

Kuupäev:

LAPSE ARENGU JÄLGIMISE TABEL LASTEAIAS (Koostatud: 10.02.2014) Lisa 3

LAPSE NIMI.....
 sünniaeg.....
 tuli lasteaeda.....

P ei oska
K vahest oskab, nii ja naa
 R oskab

VANUSERÜHM	2-3		3-4		4-5	5-6	6-7		MÄRKUSED
	S	S	K	K	K	S	K		
1. teab oma ees- ja perekonnanime									S- sügis; K- kevad
2. teab pere liikmete nimesid									
3. teab oma sünniaega (eakohaselt)									
4. peseb käsi									
5. kuivatab käsi									
6. küsib WC-sse									
7. tuleb abita toime WC-s									
8. püüab iseseisvalt riietuda									
9. riietub üldjuhul iseseisvalt (vajab abi nõõpide, lukkude, paelte vms)									
10. sööb iseseisvalt									
11. kasutab söömisel kahvlit ja nuga									
12. arvestab ja täidab elementaarseid viisakusreegleid (teretab, hüvasti, tänab, palub, vabandab)									
13. muudab oma käitumist ja tegevust kui täiskasvanu sellele tähelepanu juhib									
14. seab endale eesmärged, tegutseb sihipäraselt									
15. ootab oma järjekorda									
16. on kaaslaste suhtes abivalmis									
17. arvestab kaaslaste ja täiskasvanute tunnetega									
18. oskab kirjeldada enda tundeid									
19. oskab kirjeldada teiste tundeid									
20. eemaldub esmasest hoidjast raskusteta									
21. leiab tegevust õpetaja abita									
22. küsib vajadusel täiskasvanute abi									
23. seisab oma õiguste eest									
24. tahab esineda									
25. julgeb esineda									
26. tunneb rõõmu laulmisest, tantsimisest									
27. kõnnib ise trepist üles- alla									
28. tahab liikuda, tunneb sellest rõõmu									
29. püüab ja viskab palli									
30. lööb jalaga palli									
31. kõnnib tasakaalupingil (poomil)									
32. suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel (matk, õppekäik)									
33. kooskõlastab oma liigutusi kaaslaste omadega (näpumängud)									
34. hoiab õigesti lusikat / pliatsit									
35. oskab kasutada kääre									
36. ronib ronimisvahenditel									
37. värvimisel püsib joone sees									
38. oskab voltida juhendamise järgi									
39. oskab paberist kujundeid rebida									

VANUSERÜHM	2-3		3-4		4-5	5-6	6-7		MÄRKUSED
	S	S	K	K	K	S	K		
									S- sügis; K- kevad
40. tunneb huvi joonistamise vastu									
41. joonistab lihtsamaid äratuntavaid asju									
42. kombineerib pilte (erinevad tehnikad)									
43. matkib kirjutamist									
44. kirjutab üksikuid tähti									
45. kirjutab oma nime trükitähtedega									
46. oskab häälda									
47. eristab häälikuid ja määrab nende asukoha									
48. tunneb trükitähti									
49. loeb mõned sõnad kokku									
50. oskab kuulata									
51. annab lühivastuseid									
52. küsib küsimusi									
53. osaleb vestlustes									
54. eneseväljendus on arusaadav									
55. on suuteline eakohaselt keskenduma									
56. osutab nimetatud pildile, esemele									
57. oskab nimetada nähtusi, tegevusi esemeid pildil									
58. oskab kirjeldada nähtusi, tegevusi esemeid pildil									
59. oskab jutustada lugu									
60. jutustab kindlal teemal									
61. teab peast liisusalme ja luuletusi									
62. osutab suurt ja väikest									
63. leiab paarid									
64. paneb kokku piltmosaiiki									
65. nimetab geomeetrilisi kujundeid									
1. ring/ker									
2. ruut/kuup									
3. kolmnurk/püramiid									
4. ristkülik/risttahukas									
66. loob kujunditest mustreid									
67. orienteerub ruumis									
1. ees- taga									
2. peal- all									
3. sees- väljas									
4. parem-vasak									
68. orienteerub ajas öö- päev									
hommik- õhtu									
eile, täna, homme									
tunneb kella täistunde									
69. teab nädalapäevi									
70. teab kuude nimetusi									
71. teab aastaaegu									
72. loendab 1-12-ni									
73. liidab- lahutab 5 piires									
74. järjestab esemeid (pikkus, laius, kõrgus)									
75. oskab moodustada hulki									
76. teab märke +; -; =; <; >									

VAATLUS - mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus.

Koostatud 10.02.2014

Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid.

ÕPETAJA TÄHELDAB: EAKOHASUS / ETTE ARENENUD / MAHA JÄÄNUD

2-3 aastane laps:	Vaatluse aeg
<p>1) toob täiskasvanu ergutusel mängudesse järkjärgult uusi koetud tegevusi;</p> <p>2) matkib mitmesuguseid igapäevaolukordi;</p> <p>3) mängib nii realistlike lelude kui ka asendusmänguasjadega;</p> <p>4) kooskõlastab erinevaid liigutusi muusikaga;</p> <p>5) matkimismängude kaudu on omandanud erinevaid liigutus- ja kõnemudeleid;</p> <p>6) tegevused on sihikindlamad ja käeliigutused alluvad silmade kontrollile (klotside ladumine, lükkimine), tegutseb ühe mänguasjaga pikemalt;</p> <p>7) tajub esemeid mitme meelega (vaatlemine, kuulamine, kompimine).</p>	
3-4- aastane laps:	Vaatluse aeg
<p>1) kombineerib eri allikatest saadud teadmisi ja muljeid, muudab mängu sisukamaks;</p> <p>2) võtab endale teatud rolle, annab sellega mängule suuna, roll saab mängu lähtealuseks;</p> <p>3) õpib mängima kõrvuti, jagama rolle, ühendama koosmängus oma mänguhuve teiste omadega;</p> <p>4) meisterdab mitmesuguseid esemeid, kasutades selleks erinevaid ehitusmaterjale ning –detaile;</p> <p>5) on järjekindlam ja püsivam, tähelepanu ning taju jaotub mitme tegevuse vahel.</p>	

4-5- aastane laps:	Vaatluse aeg
<p>1) oskab lahendada konflikte, kasutades selleks kõnet;</p> <p>2) leiab mänguteema, loob süžee ja jagab kaaslastega mängurollid;</p> <p>3) järgib keerulisemaid mängureegleid.</p>	
5-6- aastane laps:	Vaatluse aeg
<p>1) on nõudlik rolli täitmise suhtes, ühendab eri allikatest saadud kogemusi, teadmisi ja muljeid; hindab mängureeglite ausat täitmist;</p> <p>2) mängudes ilmub rollisuhtlus, ideed on mitmekesisemad; jäljendab täpsemalt täiskasv;</p> <p>3) oskab mängida üksi, loob keerulisemaid ja mitmekesisemaid mängusituatsioone, kus rolle täidavad mänguasjad;</p> <p>4) mõtleb ise välja ja organiseerib mängu, oskab ühineda rühmadesse ning seada eesmäärke;</p>	
6–7aastane laps:	Vaatluse aeg
<p>1) tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskendumiseks;</p> <p>2) rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;</p> <p>3) algatab erinevaid mängu;</p> <p>4) täidab mängudes erinevaid rolle, kasutab loovalt vahendeid, arendab mängude sisu;</p> <p>5) järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;</p> <p>6) suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;</p> <p>7) tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus;</p>	

MÄNGU VAATLUS HEV RÜHMAS

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus - mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid.

ÕPETAJA KIRJELDAB LAPSE VABAMÄNGU

Ealised iseärasused.	Vaatluse aeg ja olukorra kirjeldus.
<p>3-4 aastane</p> <p>kombineerib eri allikatest saadud teadmisi ja muljeid, muudab mängu sisukamaks;</p> <p>võtab endale teatud rolle, annab sellega mängule suuna, roll saab mängu lähtealuseks;</p> <p>õpib mängima kõrvuti, jagama rolle, ühendama koosmängus oma mänguhuve teiste omadega;</p> <p>meisterdab mitmesuguseid esemeid, kasutades selleks erinevaid ehitusmaterjale ning –detaile;</p> <p>on järjekindlam ja püsivam, tähelepanu ning taju jaotub mitme tegevuse vahel;</p> <p>4-5 aastane</p> <p>oskab lahendada konflikte, kasutades selleks kõnet;</p> <p>leiab mänguteema, loob süžee ja jagab kaaslastega mängurollid;</p> <p>järgib keerulisemaid mängureegleid;</p>	

5-6- aastane

on nõudlik rolli täitmise suhtes, ühendab eri allikatest saadud kogemusi, teadmisi ja muljeid; hindab mängureeglite ausat täitmist; mängudes ilmub rollisuhtlus, ideed on mitmekesisemad; jäljendab täpsemalt täiskasy; oskab mängida üksi, loob keerulisemaid ja mitmekesisemaid mängusituatsioone, kus rolle täidavad mänguasjad; mõtleb ise välja ja organiseerib mängu, oskab ühineda rühmadesse ning seada eesmärke;

6-7aastane laps:

tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskendumiseks; rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast; algatab erinevaid mängu ja arendab mängude sisu; täidab mängudes erinevaid rolle; järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada; suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele; tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus; kasutab mängudes loovalt vahendeid

KOOLIVALMIDUSKAART (esitamiseks kooli !)

1. Üldandmed

Nimi:

Sünniaeg:

Kodune keel:

Lasteaia õppetegevuses osalemine:

2. Lapse areng üldoskustes (enesekohased oskused, sotsiaalsed oskused, tunnetus- ja õpioskused, mänguoskused)

Arengu tugevad küljed	Arendamist vajav

3. Lapse areng õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades (mina ja keskkond, keel ja kõne, matemaatika, kunst, liikumine, muusika)

Arengu tugevad küljed	Arendamist vajav

4. Lasteaia tugispetsialisti hinnang

--

5. Lapsevanema info (lapse tervisest tulenevad vajadused, erihuvid jne.)

--

Kuupäev:

Õpetajad:

Logopeed:

Lapsevanem:

Direktor:

